

s t a d i a

HELSINGIN AMMATTIKORKEAKOULU

OSALLISTAVA LEIKKI

Ideapiiri toimintaterapian konsultaatiomenetelmänä päiväkodissa

Toimintaterapian koulutusohjelma
Toimintaterapeutti
Opinnäytetyö
5.11.2007

Liisa-Maria Sneck
Tiina Tuovinen

Koulutusohjelma		Suuntautumisvaihtoehto
Toimintaterapia		Toimintaterapeutti
Tekijä/Tekijät		
Liisa-Maria Sneck ja Tiina Tuovinen		
Työn nimi		
Osallistava leikki. Ideapiiri toimintaterapian konsultaatiomenetelmänä päiväkodissa.		
Työn laji	Aika	Sivumäärä
Opinnäytetyö	Syky 2007	48 + 4 liitettä
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Opinnäytetyön tehtävänä oli selvittää, miten toimintaterapian näkökulmasta voidaan tukea aikuista osallistamaan lasta leikkiin päiväkodissa. Tavoitteena oli selvittää, miten päiväkodin hoito - ja kasvatushenkilöstö voi tukea leikin ulkopuolelle jääneitä lapsia. Pyrimme vaikuttamaan lapsen leikkiin osallistumiseen päiväkodin aikuisten kautta konsultoimalla henkilökuntaa toimintaterapian näkökulmasta. Tutkimme lapsen leikkiin osallistumista eräässä helsinkiläisessä päiväkodissa.</p> <p>Työtämme ohjasi psykososiaalinen viitekehys ja toiminnallisen oikeudenmukaisuuden osallistava viitekehys. Psykososiaalisen viitekehysten osa-alueita ovat: temperamentti, kiintymyssuhde, vuorovaikutus vertaisten kanssa, leikki, selviytymiskyky sekä lapsen vuorovaikutus ympäristönsä kanssa. Toiminnallisen oikeudenmukaisuuden osallistavan viitekehysten kautta tarkastelimme lapsen osallistumista leikkiin oikeudenmukaisuuden näkökulmasta.</p> <p>Opinnäytetyömme on toiminnallinen opinnäytetyö, joka sisältää toiminnallisen osuuden ja raportin. Toiminnallisena osuutena toteutimme kaksi ideapiiriä, jotka olivat toimintaterapian konsultaatiotilaisuuksia päiväkodissa. Ideapiireissä katseltiin videokatkelmia ja keskusteltiin lapsen leikkiin osallistumisesta. Videoaineisto analysoitiin teoriasidonnaisesti. Aineisto kerättiin videokuvaamalla lasten leikkiä päiväkodissa.</p> <p>Ideapiireistä saadun palautteen perusteella konsultaatio koettiin hyväksi yhteistyömuodoksi päivähoidon ja toimintaterapian välillä. Päiväkodin aikuinen voi osallistaa lasta leikkiin rohkaisemalla häntä, osallistamalla ja heittäytymällä leikkiin mukaan sekä havainnoimalla lapsen kehitystä ja leikkiä. Tulosten perusteella ideapiiri soveltuu erittäin hyvin toimintaterapian ja päivähoidon yhteistyömenetelmäksi. Toimintaterapeuttiopiskelijoiden jalkautumisella päiväkotiin koettiin olevan merkitystä yhteistyökumppanin arkeen. Osallistava tapa työskennellä palvelee arjen toiminnan kehittämistä.</p> <p>Toimintaterapian konsultaatio lisäsi päiväkodin aikuisten tietoisuutta lapsen leikkiin osallistumisesta. Tämän tyyppisellä yhteistyömuodolla on tarvetta ja tilausta päivähoidossa.</p>		
Avainsanat		
toimintaterapia, leikki, osallistaminen, päiväkoti		

Degree Programme in		Degree
Occupational Therapy		Bachelor of Occupational Therapy
Author/Authors		
Liisa-Maria Sneck and Tiina Tuovinen		
Title		
Participatory Play. Brainstorm as a Method of Consultation at Day-care Centre.		
Type of Work	Date	Pages
Final Project	Autumn 2007	48 + 4 appendices
<p>ABSTRACT</p> <p>The objective of this final project was to find out how adults can support children to participate in play at a day-care centre. The aim was to look for the means of support to the members of the work community. The purpose of this final project was to influence the adults by consulting them from the occupational therapist's point of view. The goal was to enhance participation of the children with the help of adults. The final project took place at a day-care centre in Helsinki, Finland.</p> <p>The psychosocial frame of reference and the participatory occupational justice framework were the theoretical base for the final project. The psychosocial frame of reference consists of five divisions. These are temperament, attachment, peer interactive skills, play, ability to cope and environmental interaction. We focused on play by using the participatory occupational justice framework.</p> <p>The final project was a practice-based study. It consisted of practical part and a report. As for methods, we organized two brainstormsessions at the day-care centre. Those were occupational therapy consultations for the members of the work community. During the sessions, we watched some video clips and discussed children's play and participation. The video material was video-taped at the day-care centre earlier. When filming, we focused our attention on the children's play. The material was analyzed based on the theory.</p> <p>In their feedback, the members of the work community stated that occupational therapy consultation was a good way of cooperation between the day care personnel and occupational therapists. The adults of the day-care centre can enhance the participation of a child by encouraging him/her to play, for example. More over an adult may make observations about a child's development and hurl himself/herself into the play. The results showed that a brainstormsession was a suitable method for cooperation between occupational therapists and day care personnel. The members of the work community stated it was significant to them that the occupational therapy students worked at the grass-root level. This affected positively the activities of daily life at the day-care centre.</p> <p>The occupational therapy consultation enhances the awareness of participatory play. Therefore, this type of cooperation is needed in day care.</p>		
Keywords		
occupational therapy, play, participation, day-care centre		

Pää kolmantena jalkana
kaksijalkainen juoksi.
Minkä vuoksi? Minkä vuoksi?
Sitä ei tiedä kukaan.
Mutta kenties kolmella jalalla
on helpompi mennä mukaan.

Kirsi Kunnas

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	3
2.1 TYÖELÄMÄYHTEISTYÖKUMPPANI	3
2.2 LAIT JA SÄÄDÖKSET PÄIVÄHOIDOSTA	4
2.3 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA LEIKISTÄ	4
3 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ	7
4 OPINNÄYTETYÖN TEORIAPOHJA	9
4.1 PSYKOSOSIAALINEN VIITEKEHYS	10
4.2 TOIMINNALLISEN OIKEUDENMUKAISUUDEN OSALLISTAVA VIITEKEHYS	11
4.3 LEIKIN JA OSALLISUUDEN MÄÄRITELMIÄ	13
4.4 OSALLISTAVA LEIKKI	15
5 TOIMINNALLISEN OSUUDEN VALMISTELU	15
5.1 SOPIMUKSET JA LUVAT	17
5.2 EETTISET PERIAATTEET OPINNÄYTETYÖSSÄ	17
5.3 AINEISTON KERUU IDEAPIIRIÄ VARTEN	18
5.3.1 Videoaineiston keruu	19
5.3.2 Vihkoaineiston keruu	20
5.4 VIDEO- JA VIHKOAINESTON ANALYYSI	21
6 TOIMINNALLINEN OSUUS - IDEAPIIRIT	23
6.1 IDEAPIIRIN SUUNNITTELU	24
6.2 ENSIMMÄISEN IDEAPIIRI	25
6.2.1 Ideapiirin aloitus	26
6.2.2 Videokatkelmät	27
6.2.3 Ideapiirin päättäminen	27
6.3 TOINEN IDEAPIIRI	28
6.3.1 Ideapiirin aloitus	28
6.3.2 Videokatkelmät	29
6.3.3 Ideapiirin päättäminen	30
6.4 IDEAPIIRIEN PALAUTTEET AINEISTONA	31
7 OPINNÄYTETYÖPROSESSI SPIRAALIMALLIN MUKAAN	32
8 TULOKSET JA PÄÄTELMÄT	33
8.1 SUULLISEN PALAUTTEEN TULOKSET	34
8.2 KIRJALLISEN PALAUTTEEN TULOKSET	36
8.2.1 Aikuinen leikin tukijana	36
8.2.2 Video työvälineenä	38
8.2.3 Ideapiiri konsultaation välineenä	39
8.3 PÄÄTELMIEN YHTEENVETO	39
9 POHDINTA	41
LÄHTEET	45
LIITTEET 1 - 4	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme käsittelee osallistavaa leikkiä. Tutkimuksen tehtävänä on selvittää, miten toimintaterapian näkökulmasta voidaan tukea aikuista osallistamaan lasta leikkiin päiväkodissa? Tutkimuskysymyksemme ovat: Miten päiväkodin aikuinen voi osallistaa lasta leikkiin? Miten ideapiiri soveltuu toimintaterapian konsultaation välineeksi päiväkodissa? Työmme tavoitteena on selvittää, miten päiväkodin hoito - ja kasvatushenkilökunta voi tukea leikin ulkopuolelle jääneitä lapsia leikkiin osallistumisessa. Pyrimme vaikuttamaan lapsen leikkiin osallistumiseen päiväkodin aikuisten kautta, eli konsultoimme päiväkodin henkilökuntaa toimintaterapian näkökulmasta.

Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus eli ICF-luokitus määrittelee leikin pääluokkaan yhdeksän. Siinä käsitellään ihmisen toimia ja tehtäviä, joita tarvitaan osallistuttaessa sosiaaliseen elämään perheen ulkopuolella, lähiyhteisössä, sosiaalisessa elämässä ja kansalaistoiminnassa. ICF luokittelee pelin ja leikin osallistumiseksi sääntöpeleihin tai epämuodollisiin tai vapaamuotoisiin peleihin, kuten shakinpeluuseen, korttipeleihin tai lasten leikkeihin. (ICF 2004: 166 - 167.)

ICF-luokitus (2004) määrittelee osallistumisen osallisuudeksi elämän tilanteisiin. ICF määrittelee myös osallistumisrajoitteen: osallistumisrajoite on ongelma, jonka yksilö kokee osallisuudessa elämän tilanteisiin. (ICF 2004: 123.)

Osallistavalla leikillä tarkoitamme, että aikuinen pyrkii tukemaan lasta osallistumaan yhteiseen leikkiin. Kaikilla lapsilla on tasavertainen oikeus olla osallisena yhteisissä leikeissä. Osallistavan leikin tarkoitus on estää lapsen sosiaalinen eristäytyminen, edistää lapsen kehittymistä ikätasonsa mukaisesti ja helpottaa ystävyyssuhteiden muodostumista.

Opinnäytetyössä tarkastelemme toimintaterapian näkökulmasta erityistä tukea tarvitsevaa lasta ja hänen osallisuuttaan leikkiin. Ympäristö, jossa ilmiötä tutkimme, on eräs päiväkotito Helsinki. Päiväkodista yhteistyökumppani on esikoululaisten ryhmä, jossa on myös viisivuotiaita. Ryhmässä on kolme aikuista.

Osallistavaan leikkiin liittyy läheisesti toimintaterapian kannalta ajankohtainen ja keskeinen käsite toiminnallinen oikeudenmukaisuus (occupational justice) (Townsend – Wilcock 2004a: 75). Toimintaterapeutin työn tavoitteena on mahdollistaa eri-ikäisten lasten osallistuminen leikkiin lapsen toiminnallisen suoriutumisen rajoituksista huolimatta ja hänelle mielekkäällä tavalla (Opetusministeriö 2006: 99).

Aiheemme tulee mahdollisesti olemaan tulevaisuudessa KuntoStadian yksi hanke. Helsingin ammattikorkeakoulussa toimii eri koulutusohjelmien toteuttamana KuntoStadia, jossa asiakkaalla on mahdollisuus saada maksullisena palvelutoimintana fysioterapeutti-, jalkaterapeutti-, osteopaatti-, toimintaterapeutti-, apuvälineteknikko- ja bioanalyttikko-opiskelijoiden tuottamia palveluita. KuntoStadia toteuttaa ja tukee myös hankkeiden muodossa opiskelijoiden tekemää tutkimustyötä. (Leminen 2007.)

Päätimme tehdä opinnäytetyömme osallistavasta leikistä, koska aihe on ajankohtainen päiväkotimaailmassa. Päiväkodissa erityistä tukea tarvitsevat lapset jäävät usein sivuun yhteisistä leikeistä. Tämän lisäksi oma mielenkiintomme sekä aikaisempi työkokemuksemme päiväkodeissa ohjasi aiheen valintaa. Olemme molemmat aikaisemmalta koulutukseltamme päivähoitajia. Meillä on työkokemusta lastenhoitajan tehtävistä Helsingin kaupungin päiväkodeista 1994–2007 väliseltä ajalta. Oma kokemuksemme erityislasten kanssa työskentelemisestä herätti huolen heidän mahdollisuudestaan osallistua leikkiin. Jokaisella lapsella on oikeus ikänsä mukaiseen leikkimiseen (Suomen YK-liitto 2007: 31. artikla).

Tapaamisissa yhteistyökumppanin kanssa ilmeni, että yhteinen kiinnostuksen kohteemme on lasten leikki. He olivat halukkaita tarkastelemaan lapsen leikkiä yhdessä meidän kanssa, jolloin pystymme yhdistämään kahden ammattikunnan tietämyksen leikistä. Opinnäytetyö mahdollistaa yhteistyökumppanille toimintaterapeuttiseen näkökulmaan tutustumisen ja moniammatillisen yhteistyön. He esittivät leikistä seuraavia kysymyksiä: Miten aikuisen tulee ohjata lasten leikkiä, jotta leikki kehittyisi? Kuinka paljon aikuisen on syytä puuttua lasten leikkiin? Päiväkodin henkilökunnalla oli mielessä kaksi lasta, joilla on vaikeuksia leikkiin osallistumisessa. Tässä oli mielestämme paikka toimintaterapeuttiselle konsultaatiolle. Konsultaation muodoksi valikoitui koke-

muksellinen oppimistilanne päiväkodin aikuisille eli ideapiiri.

Konsultaatio on MOT sanakirjan (2007) mukaan neuvottelua ja neuvon kysymistä asiantuntijalta. Kuntoutukseen sisältyy esimerkiksi terapeuttisia, ohjaavia ja valmentavia toimenpiteitä, mutta myös sosiaaliseen toimintaympäristöön ja sosiaaliseen yhteisöön vaikuttamista (Opetusministeriö 2006: 98).

Opinnäytetyömme myötä pääsemme tarkastelemaan meille entuudestaan tuttua ilmiötä toimintaterapian näkökulmasta. Samalla teemme toimintaterapiaa tutuksi päiväkotikentällä, edustamme toimintaterapeuttien asiantuntijuutta sekä itseämme tulevina toimintaterapeutteina. Toimintaterapia on paljon muutakin kuin arviointia ja varsinaista terapiaa.

”Toimintaterapeutin työ on myös konsultointia, neuvottelua ja moniammatillista yhteistyötä.” (Suomen toimintaterapeuttiliitto 2007.)

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Meille esiteltiin koulussa yhtenä ideana mahdollisuutta tutkia opinnäytetyössä lapsen osallisuutta leikkiin päiväkotiympäristössä. Kiinnostuimme aiheesta ja keskusteltuamme siitä päätimme tarttua ideaan.

2.1 Työelämäyhteistyökumppani

Ensimmäisenä tehtävänä oli löytää päiväkotityöelämäyhteistyökumppaniksi. Sen valinnassa huomioimme, että päiväkoti ei ole meille entuudestaan liian tuttu ja läheinen aikaisemmasta työelämästämmme. Etsimme yhteistyökumppaniksi Helsingin kaupungin päiväkotia. Otimme yhteyttä erääseen päiväkotiin, johon meillä oli aikaisempi kontakti. Toinen meistä oli vuosina 2004 - 2005 töissä kyseisessä päiväkodissa lyhyen jakson. Keskusteltuamme päiväkodin henkilökunnan edustajien kanssa sovimme yhteistyöstä tammikuussa 2007.

Päiväkodin edustajien mukaan heidän ryhmässään on lapsia, jotka jäävät leikin ulkopuolelle. Päiväkodissa käy tarvittaessa kiertävä erityislastentarhanopettaja. Tällä hetkellä päiväkodilla ei ole kontaktia toimintaterapiaan. Tukena työssämme on päiväkodin henkilökunnan asiantuntijuus ja ammattitaito sekä oma tietämyksemme toimintaterapiasta. Koemme nämä asiat oleellisina voimavaroina.

2.2 Lait ja säädökset päivähoidosta

Laki lasten päivähoidosta (1973: 1 §) säätelee päivähoidon järjestämistä ja sen sisältöä. Helsingin kaupunki järjestää päivähoitopalvelut kuntalaisilleen. Päivähoidon toiminnan sisältöä ohjaa valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetussuunnitelman perusteet. (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2007.) Päivähoidon tavoitteena on tukea lasten kotien kasvatustehtävää ja edistää lapsen yksilöllistä kehitystä. Päivähoidon tulee mahdollistaa lapselle monimuotoinen toiminta ja turvallinen ympäristö lapsen ikä ja yksilölliset tarpeet huomioiden. (Laki lasten päivähoidosta 1973: 2 a §.)

Helsingin esiopetuksen opetussuunnitelman mukaan lapsella tulee olla mahdollisuus osallistua esiopetukseen, jossa lapsi oppii elämänhallintaa, kokee tekemisen iloa ja yhdessä oppimisen taitoja. Aikuisen tehtävänä on tukea lasta ryhmän jäsenyyteen sekä vertaisten huomioimiseen. Lisäksi aikuinen pyrkii mahdollistamaan lapsen ajattelun ja tunteiden kehittymisen. Aikuisen tulee antaa lapselle läsnäolollaan riittävä määrä tukea huomioiden lapsen itseohjautuva toiminta. Lapselle päiväkodin aikuinen on omalla toiminnallaan myös roolimalli. (Helsingin esiopetuksen opetussuunnitelma 2005.)

2.3 Aikaisempia tutkimuksia leikistä

Suomessa filosofian tohtori Marjatta Kalliala on ollut tiennäyttäjänä leikitutkimuksessa väitöskirjallaan ”Enkeliprinsessa ja itsari liukumäessä”. Väitöskirjan mukaan lapset osaavat hakea leikeilleen ajan ja tilan, joka on täynnä leikkiä aikuisjohtoisuudesta huolimatta. Lasta ja hänen leikkiään ymmärtävä aikuinen voi tukea ja rikastuttaa lapsen leikkiä. (Kalliala 1999: 294 – 297.)

Väitöskirjassa vertaillaan 1950-luvun ja 1990-luvun leikkikulttuurin muutosta. Kallialan mukaan yhteiskunnallisista, kulttuurisista ja kasvatuksellisista muutoksista jää aina jälki myös lasten leikkikulttuuriin. 1950-luvun epäröimättömästä kasvatuskulttuurista on tultu 1990-luvun epäröivään kasvatuskulttuuriin. Suuri vaikutus kasvatuskulttuurin muutokseen on tullut television tuomana, viestintäympäristön muuttuessa. Aikuisuuden ja lapsuuden raja hämärtyy television tavassa kertoa tarinoita. Lapsi tutustuu television kautta liian aikaisin aikuisten maailmaan, jolloin lapsenomainen uteliaisuus vähenee. Lapsuuden ja aikuisuuden rajan hämärtyminen vuoksi lapsi jää usein itse rakentamaan omaa leikkikulttuuriaan ja jopa omaa lapsuuttaan. Aikuisten salojen tultua liian aikaisin lapsen maailmaan lapsi joutuu yhä varhaisemmin ottamaan vastuuta omista valinnoistaan. (Kalliala 1999: 17, 275 – 278, 294.)

Aikuisen ohjaamat kilpailut ovat saaneet väitöskirjan mukaan suuremman roolin lasten leikeissä 1990-luvulla. Nämä leikit ovat tulleet korvaamaan 1950-luvun pihaleikkejä. Aikuisen määrittelemissä leikeissä aikuinen määrittelee myös leikin säännöt, jolloin kilpailun elementti saa uuden merkityksen: leikin tavoitteena on voittaminen. Näitä leikkejä kutsutaan useimmiten peleiksi. Lasten leikkikulttuurissa pihaleikissä osallistuminen on oleellisin asia. Leikkiin voi osallistua kuka tahansa joka tuntee säännöt. Leikin säännöt ovat lasten itsensä säätelemiä, jolloin kilpailu on osa leikkiä, mutta ei muodostu hallitsevaksi elementiksi. Tutkimus osoittaa, että leikin suunta on kohti kovenevaa kilpailua. Tämän johdosta aikuisten johtamien pelien osuus kasvaa. (Kalliala 1999: 279 – 282.)

Toimintaterapian alalla leikkiä on tutkinut toimintaterapian lehtori Anja Sario pro gradu-tutkielmassaan ”Haastava leikki lasten toimintaterapiassa”. Sario tarkastelee tutkielmassa leikin näkökulmasta erityistä tukea tarvitsevan leikki-ikäisen lapsen toimintaterapeuttista kuntoutusta. Työn tarkoituksena on nostaa esille toimintaterapeutin työssä käyttämiä terapeuttisen leikin tunnusmerkkejä. Tutkielmassa nousi kolme tunnusmerkkiä, jotka ovat yhdistäviä kategorioita lasten toimintaterapiassa: voimaantunut toimintaterapeutti, haastava leikki ja voimaantunut lapsi. (Sario 2004: 3.)

Sarion tutkimuksen pyrkimyksenä on myös saada lisää tietoa ja ymmärrystä siitä, mitä

leikki on lasten toimintaterapiassa. Voimaantunut toimintaterapeutti pyrkii vaikuttamaan fyysisen ja sosiaalisen ympäristön kautta lapsen voimaantumiseen terapiassa käyttäen haastavaa leikkiä. (Sario 2004: 91 – 92.)

Taina Kyrönlampi-Kylmänen tutkii väitöskirjassaan ”Arki lapsen kokemana” suomalaisen 5 - 7 vuotiaan lapsen arkipäivän rakentumista ja hänen kokemustaan arjesta. Hänen mukaansa aikuisen on syytä kiinnittää huomiota lapsen mahdollisuuteen leikkiä omassa tahdissaan. Aikuisen heittäytyessä yhdessä lapsen kanssa leikkiin, hän oppii tuntemaan lapsen paremmin. Kyrönlampi-Kylmänen mukaan olisi mielenkiintoista tutkia miten päiväkodin aikuisen tietoinen ja herkempi rooli vaikuttaa lapsen ja aikuisen välisen vuorovaikutuksen tiiviyyteen. (Kyrönlampi – Kylmänen 2007: 1, 191 – 193.)

Harriet Strandell on tutkinut lasten vuorovaikutusta ja sosiaalisia suhteita päiväkodissa. Tutkimuksessaan ”Päiväkoti lasten kohtaamispaikkana” hän pohtii kuinka lasten ja aikuisten maailmat kohtaavat, sekä kuinka lapset lähestyvät toisiaan. Strandellin mukaan haasteena maailmojen kohtaamisessa on se, kuinka paljon lapselle annetaan mahdollisuuksia määritellä tilanteita ja tapahtumia päiväkodissa. Päiväkoti-ikäisen lapsen osallisuutta itseään kokeviin asioihin on syytä tarkastella arjen tasolla. (Strandell 1995: 7, 186 – 188.)

Tutkimusprojektissa ”Pienten lasten sosiaaliset suhteet” tutkittiin päiväkotilasten vertaisryhmästä syrjäytymistä ja sen yhteyttä psykososiaaliseen kehitykseen (Laine 2002: 13). Laineen ja Neitolan mukaan keskeistä on se, että kasvatushenkilöstö havainnoi lapsia ja dokumentoi havaintojaan. Lapsi tarvitsee aikuiselta konkreettisia vihjeitä siitä, kuinka vuorotella leikissä ja toimia ongelmatilanteissa. Tutkimuksen mukaan päiväkotihenkilökunta tarvitsee mahdollisesti lisää tietoa syrjäytymisriskissä olevista lapsista sekä vertaissuhteiden merkityksestä lasten kehitykseen. (Laine - Neitola 2002: 104, 107 – 108.)

Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian opinnäytetyökokoelmassa on Anna-Maria Kyriopouloksen ja Liisa Ohenohjan 2007 valmistunut opinnäytetyö ”Päiväkoti toimintaympäristönä”, jossa he tarkastelevat lapsen toimintaan motivoitumista päiväkodin

fyysisessä ympäristössä. Kyriopoulos ja Ohenoja (2007: 37) toteavat leikkialoitteen tekemisen kertovan motivaatiosta ja rauhattomuuden puolestaan motivaation puutteesta. Kyriopouloksen ja Ohenojan (2007: 35) mukaan aikuinen voi mahdollistaa lapsen valintoja esimerkiksi osallistamalla lapset suunnittelemaan lelujen säilytyspaikkaa ja niiden käytösääntöjä.

Kirsi Savijoki on tehnyt vuonna 2003 opinnäytetyön ”Leikin mahdollistaminen vaikeasti kehitysvammaisen lapsen toimintaterapiassa: asiakaslähtöinen näkökulma”. Savijoen mukaan asiakaslähtöinen konsultaatiomuotoinen työskentelytapa, jossa lapsen perhe ja lähipiiri otetaan mukaan, on oleellista. Kun leikkiin osallistuminen on lapselle haasteellista, tarvitaan kuntoutuksessa tiivistä yhteistyötä. (Savijoki 2003: 46.)

3 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ

Opinnäytetyömme on toiminnallinen opinnäytetyö. Vilkan ja Airaksisen (2003) mukaan toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää työelämää käytännönläheisellä tavalla käyttäen apuna tutkimuksellisia keinoja. Tällä tarkoitetaan käytännön toiminnan ohjeistamista, järjestämistä tai järjeistämistä. Toiminnallisen opinnäytetyön toteutustapana voi olla aiheesta riippuen esimerkiksi kirja, kansio, vihko, cd-rom, kotisivut tai portfolio työnäytteineen. Se voi olla myös ammatilliseen käyttöön suunnattu ohje, ohjeistus tai opastus. Niin ikään toiminnallinen opinnäytetyö voi olla jonkin tilaisuuden tai tapahtuman suunnitteleminen tai järjestäminen. (Vilka - Airaksinen 2003: 9–10.)

Vilka (2006: 123) määrittelee toiminnallisen opinnäytetyön seuraavalla tavalla:

Toiminnallinen opinnäytetyö (practice-based thesis) on ammattikorkeakouluissa toteutettu opinnäytetyö, jossa opiskelija osoittaa ammatillista tietoa, taitoa ja sivistystä. Opiskelija tuottaa esimerkiksi esineen, tapahtuman, toiminnan tai tuotteen ja kirjoittaa raportin. Opiskelija noudattaa esimerkiksi tiedonhankinnassa tutkimuksellista asennetta ja tutkimusmenetelmille ominaisia käytäntöjä.

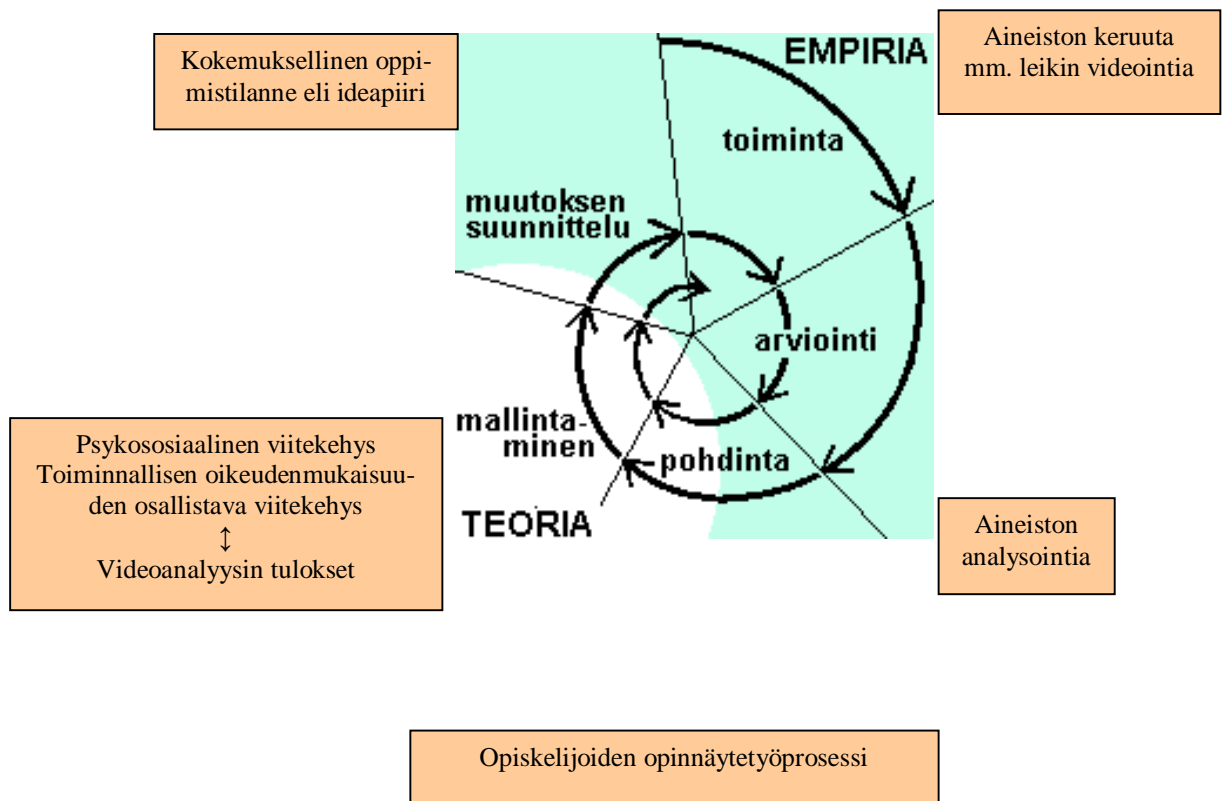
Toiminnallisessa opinnäytetyössä on kaksi osaa: produkti eli toiminnallinen osuus sekä opinnäytetyöraportti eli prosessin dokumentointi ja arviointi. Toiminnallisen osuuden

muotoon vaikuttavat kohderyhmän toiveet ja tarpeet. On tärkeää huomioida myös kohderyhmän erilaiset piirteet kuten ikä, ammattiasema sekä aiempi tietämys aiheesta. Kirjallisessa raportissa pohditaan sekä toiminnallista osuutta että prosessia. Yhteistyökumppanin, mahdollisten muiden asiantuntijoiden sekä ohjaavan opettajan palaute on tärkeää koko prosessin ajan. (Airaksinen 2003.)

Opinnäytetyömme kirjallinen osuus sisältää leikin määritelmiä, leikin peilausta psykososiaaliseen viitekehykseen, toiminnallisen oikeudenmukaisuuden osallistavaan viitekehykseen sekä opinnäytetyöprosessin kuvauksen. Työ sisältää myös produktin eli tuotoksen, joka on kaksi kokemuksellista oppimistilannetta eli ideapiiriä päiväkodissa syys-lokakuussa 2007. Yksi ideapiiri on kestoltaan noin 1,5 tuntia. Ideapiiriin osallistuu 3-4 päiväkodin henkilökunnan jäsentä sekä opinnäytetyötä tekevät toimintaterapeuttiopiskelijat. Ideapiirin sisältö muotoutuu prosessin aikana aineistonkeruun pohjalta ja se sisältää esimerkiksi videoidun materiaalin katselua ja sen analysointia yhdessä.

Opinnäytetyöraportissa tulee ilmetä argumentaation myötä ajattelu- ja päättelyprosessi. Argumentit perustelevat tutkimuksen väitteet ja tukevat tutkimuksen tuloksia. Argumentaation perusteella tutkimuksen lukija voi myös arvioida, kuinka varmaa tietoa tutkimus toi ilmi. Argumentointitapa ilmentää tutkimuksen tekijän ammatillista sivistyneisyyttä. (Vilka 2005: 171–173.)

Opinnäytetyön taustalla on ajatus toimintatutkimuksen spiraalimallista, joka kulkee punaisena lankana opinnäytetyöprosessissamme (Ks. kuvio 1). Toimintatutkimuksen tarkoituksena on tuottaa tietoa käytännön kehittämiseksi. Toimintatutkimuksessa tarkastellaan sosiaalista toimintaa ja vuorovaikutusta. Se on ajallisesti rajattu projekti, jossa suunnitellaan ja kokeillaan uusia toimintatapoja. Tutkimus edellyttää yhteistoimintaa ja vuorovaikutuksen edistämistä organisaation ja toimintaympäristön kanssa. Toimintatutkimus etenee spiraalimaisesti suunnitelman ja parannettujen suunnitelmien seurattessa toisiaan. Toimintatutkimuksen tarkoituksena on muuttaa todellisuutta tutkimalla sitä ja tutkia todellisuutta muuttamalla sitä. (Heikkinen 2006: 16–19, 22.)

KUVIO 1: Toimintatutkimuksen spiraalimalli opinnäytetyössä

Lähde: Engeström 2002

<http://www2.uiah.fi/projects/metodi/020.htm>

4 OPINÄYTETYÖN TEORIAPOHJA

Toiminnallisen opinnäytetyön tekijän on pystyttävä yhdistämään teoreettista tietoa käytäntöön sekä pohdittava alan teoreettisten käsitteiden avulla käytännön ratkaisuja. Tämä kehittää oman alan ammattikulttuuria. On oleellista käyttää oman alan teorioista ja viitekehyksistä nousevaa tarkastelutapaa opinnäytetyössä tapahtuviin valintoihin ja niiden perusteluun. (Vilkkä – Airaksinen 2003: 41–42.) Toimintaterapian viitekehyksiksi valitsimme psykososiaalisen viitekehyksen (Olson 1999: 323) sekä toiminnallisen oikeudenmukaisuuden osallistavan viitekehyksen (Townsend – Whiteford 2005: 113).

4.1 Psykososiaalinen viitekehys

Opinnäytetyötämme ohjasi psykososiaalinen viitekehys (A psychosocial frame of reference). Se on viitekehys, jota käytetään lasten toimintaterapiassa. Viitekehyksen osa-alueita ovat: temperamentti, kiintymyssuhde, vuorovaikutus vertaisen kanssa, leikki, selviytymiskyky sekä lapsen vuorovaikutus ympäristönsä kanssa. (Olson 1999: 323.) Lapsen temperamentti ja persoonallisuus vaikuttavat kiintymyssuhteen muodostumiseen. Varhaisen vuorovaikutuksen aikana syntyneet kiintymyssuhteet ovat pohjana myöhemmälle selviytymistaitojen, leikin ja vuorovaikutuksen kehitykselle. Lapsen kasvaessa jokainen psykososiaalisen viitekehyksen osa-alue vaikuttaa kiinteästi toinen toiseensa. (Olson 1999: 343.)

Psykososiaalisessa viitekehyksessä leikki määritellään toiminnaksi, jonka tarkoituksena on tuottaa mielihyvää ja tutkia maailmaa eri aisteilla. Terve lapsi on luontaisesti motivoitunut leikkimään. Hän nauttii ja iloitsee leikistä. Leikkimällä lapsi oppii psykologisia, kognitiivisia, sosiaalisia ja fyysisiä taitoja ilman tietoista yritystä. (Olson 1999: 332.) Jos lapsella on puutteelliset leikki-aidot, osallisuus leikkiin vähenee. Silloin lapsen kyky tutkia ja oppia ei kehity riittävästi ja lapsi ei osallistu täysipainoisesti leikkiin. Sen vuoksi edellä mainitut taidot eivät kehity ikätasoisesti. (Olson 1999: 348.)

Vuorovaikutus vertaisen kanssa rakentuu sen varhaisen vuorovaikutussuhteen perustalle, jonka lapsi ja vanhempi ovat muodostaneet. Toisen lapsen kanssa leikkiessä lapsi huomaa, että leikki eroaa aikuisen kanssa leikkimisestä. Hänen on opittava odottamaan vuoroaan, neuvottelemaan ja tekemään kompromisseja. Tavallisesti lapsi oppii näitä taitoja esikouluiässä. Ryhmävuorovaikutustilanteissa lapsi voi verrata omia taitojaan kavereiden taitoihin ja huomata, missä asioissa hän on taitava ja mitkä asiat ovat hänelle haasteellisia. Vertaisryhmässä lapsella on myös mahdollisuus harjoitella avun pyytämistä ja sen vastaanottamista. (Olson 1999: 330–331.)

Ystävyys-suhteiden myötä lapsi kokee toveruutta ja saa tukea tunteilleen. Tämä helpottaa lapsen emotionaalista hyvinvointia ja hänen pätevyyttään päivittäisissä toimissaan. Mikäli lapsi ei kykene vastaamaan asianmukaisella tavalla kavereiden leikkialoitteisiin,

hän saattaa jäädä leikistä sivuun ja tulla torjutuksi. Tämä voi johtaa lapsen sosiaaliseen eristäytymiseen ja vähäisiin ystävyyssuhteisiin. Hänelle saattaa myös olla vaikeaa aloittaa leikkiä positiivisella tavalla. Se voi ilmetä lapsen tavassa hakea huomiota kiusaamalla muita tai käyttäytymällä tungettelevasti. (Olson 1999: 346–347.)

Lapsen varsinaiset toimintaympäristöt ovat koti, päiväkotia tai koulu ja muu yhteisö. Työssämme nousee esille lapsen vuorovaikutus päiväkotiympäristössä. Siellä korostuvat lapsen perustarpeiden tyydyttäminen ja turvallisuudentunne, jonka aikuinen luo huolehtimalla päivärytmistä ja tarpeellisista järjestelyistä. Lapsen ja hänen ympäristönsä välisessä vuorovaikutuksessa ilmenee ongelmia, mikäli tilat ja välineet ovat puutteellisia tai ohjaajalla ei ole kykyä olla positiivisessa vuorovaikutuksessa lasten kanssa. Ohjaajan joustamaton ohjaustyyli saattaa aiheuttaa samankaltaisia ongelmia. (Olson 1999: 349–350.)

4.2 Toiminnallisen oikeudenmukaisuuden osallistava viitekehys

Toiseksi viitekehyyksi valitsimme toiminnallisen oikeudenmukaisuuden osallistavan viitekehyksen (A participatory occupational justice framework). Se ohjasi meitä tarkastelemaan lapsen osallistumista leikkiin oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Toiminnallisen oikeudenmukaisuuden (occupational justice) käsitteen ovat luoneet toimintaterapeutit Ann Wilcock ja Elizabeth Townsend (2004a: 75). Helsingin ammattikorkeakoulu Stadiasta valmistui keuhällä 2007 opinnäytetyö ”Toiminnallinen oikeudenmukaisuus. Visiosta käytäntöön”. Siinä esitellään toiminnallisen oikeudenmukaisuuden teoriaa ja viitekehystä. (Heikkilä – Piri 2007: 12, 21.)

Townsend ja Whiteford esittelevät viitekehyyksessä kolme pilaria, jotka muodostavat toimintaterapian tietopohjan (Ks. kuvio 2). Toimintaterapian kiinnostus kohdistuu Mitä-pilarissa yksilön jokapäiväiseen elämään osallistumiseen. Miten-pilari puolestaan kuvaa asiakaslähtöistä työskentelytapaa, ja sen myötä yksilön tai yhteisön voimaantumisen mahdollistamiseen. Miksi-pilari kuvaa kysymyksiä, jotka koskevat toiminnallista oikeudenmukaisuutta. Näiden kysymysten avulla toimintaterapeutti perustelee asiakaslähtöistä tapaansa työskennellä. Pyrkimyksenä on lisätä sosiaalista inklusiota lisäämällä

toimintaan osallistumisen mahdollisuuksia. (Townsend – Whiteford 2005: 110 – 111.)

KUVIO 2: Toimintaterapian tietopohja Townsendin ja Whitefordin mukaan
 Lähde: Townsendin & Whitefordin Toiminnallisen oikeudenmukaisuuden osallistava viitekehys (A participatory occupational justice framework)
 Teoksessa Kronenberg (toim.) 2005: Occupational Therapy without borders. Learning from the spirit of survivors. s.111

Toiminnallinen oikeudenmukaisuus on ajankohtainen toimintaterapian käsite. Se perustuu ajatukselle, että ihminen on toiminnallinen olento. Oikeudenmukaisuuden käsite kohdistuu yksilön oikeuksiin, velvollisuuksiin, vapauksiin ja mahdollisuuksiin. (Townsend – Wilcock 2004b: 244.)

Townsend ja Wilcock valottavat toiminnallista oikeudenmukaisuutta kuvaamalla neljää toiminnallista epäoikeudenmukaisuutta. Näitä ovat toiminnallinen vieraantuminen (occupational alienation), toiminnallinen puute tai niukkuus (occupational deprivation), toiminnallinen sivuunjääminen tai väheksyntä (occupational marginalization) sekä toiminnallinen epätasapaino (occupational imbalance). Toiminnallinen oikeudenmukaisuus tarkoittaa reilujen ja tasa-arvoisten tilaisuuksien mahdollistamista kaikille. Ikä, taidot tai muut tekijät eivät saa aiheuttaa syrjintää. Lisäksi toiminnallinen oikeudenmu-

kaisuus pitää sisällään sosiaalisen sitoutumisen yhteiskuntaan sekä yksilön tai yhteisön voimavarojen ja mahdollisuuksien esiin tuomisen. (Townsend – Wilcock 2004a: 76, 78.)

Townsend ja Wilcock ovat myös tehneet ehdotuksia toiminnallisiksi oikeuksiksi. Näitä ovat oikeus kokea toiminta merkityksellisenä ja rikastuttavana, oikeus kehittyä osallisuuden kautta, oikeus vaikuttaa yksilön tai yhteisön itsenäisyyteen toiminnallisten valintojen kautta ja oikeus osallistua monimuotoiseen toimintaan. (Townsend – Wilcock 2004a: 80.)

Leikki määritellään toiminnallisen oikeudenmukaisuuden mukaan yhdeksi lapsen ensisijaisista toiminnoista. Kehityksellisestä näkökulmasta katsottuna leikkiä kuvataan itseohjautuvaksi, nautinnolliseksi ja tärkeäksi toiminnaksi yksilölle. Leikki tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia oppimiseen. (Christiansen – Townsend 2004: 11.)

Osallisuuteen (participation) kuuluu kiinteästi toiminta (occupation). Toiminnallinen osallistuminen (occupational participation) määritellään toiminnaksi, jonka taustalla vaikuttaa yksilön tai yhteisön antama merkitys toiminnalleen. Olennaista ei ole se, mitä ihminen tekee vaan se, miksi hän tekee ja miten valinnat vaikuttavat hänen elämäänsä. Toiminnallinen osallistuminen ei ole pelkästään fyysistä osallistumista vaan se vaatii ihmisen kokonaisvaltaisen sitoutumisen toimintaan. Osallistuminen voi olla myös ajattelutyötä, mietiskelyä ja meditointia. (Miller Polgar – Landry 2004: 198–199.)

4.3 Leikin ja osallisuuden määritelmiä

MOT sanakirja määrittelee **leikin** lasten mielihyvänsävyiseksi toiminnaksi ilman hyötytarkoitusta sekä lasten huviksi ja ajankuluksi harjoittamaksi toiminnaksi ilman ulkoista päämäärää. Sanakirjaston mukaan sana **osallistaa** tarkoittaa osalliseksi tekemistä. Sana **osallistua** puolestaan tarkoittaa jossakin mukana olemista, ottaa osaa. (MOT sanakirjasto 1.0 2007: s.v. leikki. osallistaa, osallistua.)

Stakes määrittelee leikin internetsivuillaan:

Leikki on lapselle mielekästä ja merkityksellistä ja siksi se luo oppimiselle myönteisiä asenteita. Leikin avulla lapsessa kehittyvät monet psyykkiset toiminnot, kuten tunteet, huomiokyky, ajattelu ja muisti. Leikki syntyy yhteisöllisyydestä. Se on sosiaalinen tapahtuma, missä lapset yhdessä harjoittelevat erilaisia taitoja, ratkovat ongelmia ja keksivät uusia. (Stakes 2006.)

Osallisuus määritellään Mannerheimin lastensuojeluliitto ry:n julkaisussa Yhdessä lapsen kanssa - seikkailu osallisuuteen seuraavasti:

Lapsille tärkeintä **osallisuutta** on se, että he voivat vaikuttaa tässä ja nyt siihen elinympäristöön, jossa he kasvavat, leikkivät, keksivät, oppivat, nauttivat ja ponnistelevat (Karlsson 2005).

Lastenpsykiatri Jari Sinkkosen (2003: 158) mukaan kaikilla lapsilla on olemassa leikkimisen itu tai siemen, jonka suotuisat olosuhteet saavat kasvamaan. Filosofian tohtori Marjatta Kallialan mukaan leikki on yleismaailmallinen ilmiö – kaikki maailman lapset leikkivät. Hän toteaa, että leikkiä ei voi määritellä yksiselitteisesti ja kattavasti, vaan on tyydyttävä kuvailemaan sen tunnusmerkkejä. (Kalliala 2004: 4.) Kalliala viittaa väitöskirjassaan Roger Calloisiin, joka 1950-luvun lopulla teoksessaan ”Les jeux et les hommes - Le masque et le vertige”, määritteli leikin toiminnaksi, joka on vapaaehtoista, erillistä, ennakoimatonta, tuottamatonta, säännönmukaista ja kuvitteellista. Callois korostaa leikin vapautta ja osallistumisen vapaaehtoisuutta. (Kalliala 1999: 36.)

Valtioneuvos Pentti Arajärvi näkee lapsen luonnostaan aktiivisena ja tuottavana. Lapsi luo oman leikkinsä omassa elinympäristössään. Tällöin lapsi kokoaa asioita ulkomailmasta ja yhdistää ne omaan todellisuuteensa. Leikki on jokaiselle lapselle tarpeellista. Kaikilla lapsilla on oikeus leikkiin. Leikki on ihmisyyden ja kulttuurin peruskysymyksiä. Arajärvi korostaa perustuslain 6§ oikeuttavan lapselle tasa-arvoisen kohtelun yksilönä. Lapsen tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystasonsa mukaisesti. (Arajärvi 2001: 9 – 10.)

Toimintaterapianimikkeistön kohdan T237 mukaan asiakkaan toimintamahdollisuuksien edistäminen on lapsen kohdalla leikkitoimintoihin osallistumisen mahdollistamista. Leikkitoimintoja ovat esimerkiksi mielikuvitusleikit, pelit ja sääntöleikit. (Toimintaterapianimikkeistö 2003: 39.)

4.4 Osallistava leikki

Toimintaterapian lehtori Anja Sarion mukaan käsite osallistava leikki pohjautuu ICF-luokituksen sanaan osallistuminen (participation), joka on toimintaterapian kannalta keskeinen käsite. Se liittyy myös Townsendin ja Wilcockin (2004b: 244) esittelemään käsitteeseen toiminnallinen oikeudenmukaisuus (occupational justice). Osallistavan leikin tavoitteena on mahdollistaa lapselle hänelle itselleen merkityksellisiin toimintoihin osallistuminen. Käsitteen osallistava leikki tausta-ajatuksena on asiakaslähtöinen työskentelytapa. (Sario 2007.)

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen (2007) mukaan sana osallistava tarkoittaa tehdä osalliseksi. Termi osallistava leikki on kielellisesti hyväksyttävä vaikka se ei ole vielä yleinen suomen kielen käsite. Termin sisällön voi määrittää tarkemmin alan asiantuntijat eli tässä tapauksessa esimerkiksi toimintaterapian ammattilaiset.

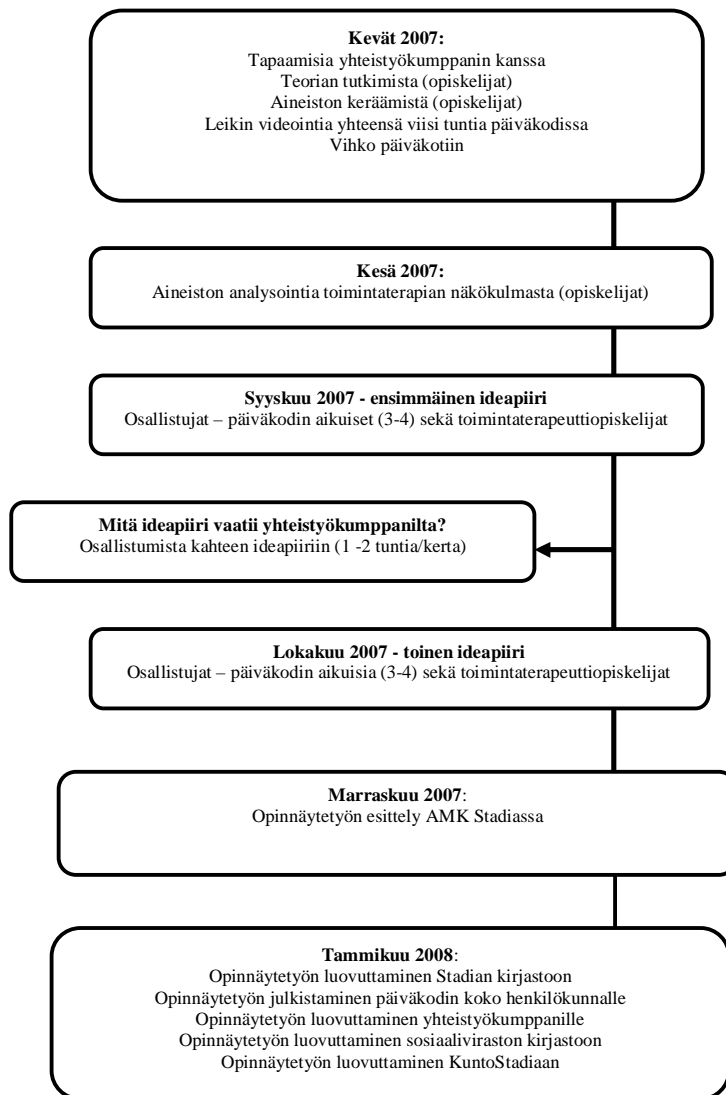
Osallistavalla leikillä tarkoitamme, että aikuinen pyrkii tukemaan lasta osallistumaan yhteiseen leikkiin. Kaikilla lapsilla on tasavertainen oikeus olla osallisena yhteisissä leikeissä. Osallistavan leikin tarkoitus on estää lapsen sosiaalinen eristäytyminen, edistää lapsen kehittymistä ikätasonsa mukaisesti ja helpottaa ystävyys-suhteiden muodostumista.

5 TOIMINNALLISEN OSUUDEN VALMISTELU

Opinnäytetyöprosessi alkoi syksyllä 2006. Pohdimme neljännen lukukauden alussa yhteistyötä opinnäytetyön parissa. Merkityksellinen tekijä meille molemmille oli aiempi kokemus yhteistyöstä koulutuksen aikana. Tiesimme työtapojemme sopivan yhteen, mikä mahdollisti pitkäjänteiseen yhteiseen projektiin sitoutumisen. Tämän jälkeen lähdimme etsimään yhteistä kiinnostuksen kohdetta opinnäytetyön aiheeksi. Ammattikorkeakoulu Stadian lehtori Anja Sario esitteli meille mahdollisuutta tehdä opinnäytetyö aiheesta osallistava leikki. Lapsen osallistuminen leikkiin ja leikin ulkopuolelle jääminen oli silloin yhteisen keskustelumme aiheena.

Työelämäyhteistyökumppani löytyi omien kontaktiemme kautta marraskuussa 2006. Ensimmäinen tapaaminen oli tammikuussa 2007, jolloin sovimme suullisesti yhteistyön aloittamisesta. Kevään 2007 aikana tapasimme yhteistyökumppania päiväkodilla viisi kertaa opinnäytetyöprojektia suunnitellen ja ideoiden.

Esittelimme ammattikorkeakoulu Stadiassa opinnäytetyöideamme ”Osallistava leikki” seminaarissa tammikuussa 2007, jonka jälkeen ideamme hyväksyttiin opinnäytetiimissä. Seminaarissa saimme ohjeistuksen rajata ja tarkentaa aihetta. Suunnitelmaseminaarissa maaliskuussa 2007 esittelimme tarkennetun version aiheesta ”Osallistava leikki”, jonka jälkeen työsuunnitelmamme hyväksyttiin. Teimme tarkan aikataulusuunnitelman opinnäytetyöprosessille (Ks. kuvio 3).

KUVIO 3: Opinnäytetyöprosessin aikataulusuunnitelma

5.1 Sopimukset ja luvat

Täytimme ja lähetimme tutkimuslupahakemuksen (liite 1) Helsingin kaupungin sosiaalivirastolle maaliskuussa 2007. Lupa myönnettiin muutamassa viikossa ja saimme kirjallisen kopion siitä postissa huhtikuun alussa 2007. Maaliskuussa 2007 opinnäytetyötä ohjaava opettaja, opiskelija sekä yhteistyökumppanin edustaja sopivat Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian sekä työelämäyhteistyökumppanin välisen vakiosopimuksen (liite 2) allekirjoittamisesta. Vakiosopimuksen allekirjoitettiin huhtikuussa 2007.

Teimme kuvauksia varten kaksi lomaketta lupien kysymistä varten. Toinen lomake koski suostumusta tutkimukseen (liite 3). Siinä kysyttiin lapsen huoltajilta lupaa tutkia heidän lapsensa leikkiä videoimalla sitä päiväkotiryhmässä. Tämä lupa kysyttiin molempien havainnoitavien lasten huoltajilta. Toisessa lomakkeessa kysyttiin lupaa ryhmän muiden lasten huoltajilta videoida heidän lastaan päiväkodissa (liite 4). Opinnäytetyön valmistuttua videomateriaali hävitetään tutkimusluvassa sovitulla tavalla.

Toimitimme yhteistyökumppanille videointiluvan sekä suostumuksen tutkimukseen huhtikuun 2007 lopulla. Kävimme lupalomakkeet yhdessä läpi päiväkodin henkilökunnan kanssa ja totesimme lomakkeiden olevan valmiit jaettaviksi huoltajille. Ryhmän henkilökunta jakoi lupalomakkeet lasten huoltajille samalla selvittäen suullisesti niiden sisältöä. Lupalomake pyydettiin palauttamaan viikon kuluessa päiväkotiin. Samalla sovimme alustavasti videokuvausajat yhteistyökumppanin edustajien kanssa toukokuulle 2007. Tässä vaiheessa selvisi, että toinen havainnoitavista lapsista muuttaa pois. Yhteistyökumppani ehdotti toista lasta hänen tilalleen ja he lupasivat keskustella lapsen huoltajien kanssa asiasta. Tämän vuoksi suunnitelmamme kuvausten osalta muuttui niin, että videointia päätettiin jatkaa kesän jälkeen.

5.2 Eettiset periaatteet opinnäytetyössä

Toimintaterapeuttien ammattieettisten ohjeiden (2007) mukaan toimintaterapeuttiopiskelijoiden tulee toimia inhimillisesti ja oikeudenmukaisesti. Lähtökohtana on asiakkaan etu. Ammattietiikka pohjautuu yksilön perusoikeuksien kunnioittamiseen sekä tietä-

mykseen sosiaali- ja terveydenhuoltoalaa koskevasta lainsäädännöstä.

Ammattieettisten ohjeiden mukaan moniammatilliseen yhteistyöhön osallistuminen on suositeltavaa. Tällöin tulee kunnioittaa muiden ammattikuntien edustajien ammattitaitoa. Oleellista on kehittää omaa persoonaa, ammattitaitoa sekä toimintaterapian alaa jatkuvasti. Ammatillisen kehittymisen lisäksi oman ammattialan tunnetuksi tekeminen sekä ajankohtaisten yhteiskunnallisten muutosten seuraaminen ovat asioita, joita eettiset periaatteet edellyttävät. Tiedon jakaminen ja tutkimustyö edistävät toimintaterapian kehittymistä ammattialana. (Toimintaterapeuttien ammattieettiset ohjeet 2007.)

5.3 Aineiston keruu ideapiiriä varten

Käytimme opinnäytetyössämme kolmea erilaista aineistoa. Yksi aineisto oli video. Toimintaterapianimikkeistön kohdan T442 mukaan videointi on yksi toimintaterapian dokumentointimuoto, jonka avulla voidaan saada tietoa asiakkaan toimintakyvystä esimerkiksi leikkiin osallistumisesta (Toimintaterapianimikkeistö 2003: 45). Videoimme lasten leikkiä päiväkodissa. Videoinnin toteutti toinen opinnäytetyön tekijöistä, joka neuvotteli yhdessä yhteistyökumppanin kanssa sopivat kuvausajankohdat. Kuvauksien aikana toukokuussa ja elokuussa ryhmän ilmoitustaululla oli tiedote huoltajille kuvauspäivistä. Videoaineistoa kerättiin yhteensä viisi tuntia. Päädyimme rajaamaan videoaineiston keruun päiväkodin sisätiloihin, sillä kuvaus kohdistui yhden päiväkotiryhmän lapsiin. Päiväkodin pihalla kuvaaminen olisi edellyttänyt kuvausluvan kysymistä kaikkien päiväkotilasten huoltajilta. Kuvatuissa leikkitalanteissa oli aina toinen havainnoitavista lapsista.

Toinen aineisto oli kirjallinen aineisto. Sovimme yhteistyökumppanin kanssa kyseisestä aineistonkeruumenetelmästä. Keräsimme valitsemiemme viitekehysten kautta nousevien kysymysten avulla päiväkodin henkilökunnalta tietoja leikkiin osallistumisesta. Pyysimme henkilökuntaa kirjoittamaan vihkoon omin sanoin kuvauksia lapsen leikeistä. Toivoimme kommentteja sekä lapsen pulmatilanteista leikeissä että lapsen osallisuudesta leikkiin seuraavin kysymyksin: Osallistuuko lapsi leikkiin? Milloin lapsi osallistuu leikkiin? Miten lapsi osallistuu leikkiin? Miksi tai miksi ei lapsi osallistu leikkiin?

Leikkiikö lapsi yksin, kaverin vai aikuisen kanssa?

5.3.1 Videoaineiston keruu

Leikin videointi alkoi toukokuussa 2007, saatuumme luvat kaikilta kuvattavan ryhmän lasten huoltajilta. Kuvauskertoja oli keväällä neljä, joista kaksi aamupäivällä ja kaksi iltapäivällä. Elokuussa kuvauskertoja oli kaksi, joista toinen aamupäivällä ja toinen iltapäivällä. Kuvauspäivät olivat toukokuussa sekä elokuussa maanantaisin ja perjantaisin.

Keräsimme aineistoa toukokuussa kuvaamalla 5-vuotiaasta lasta. Alun perin oli tarkoitus kuvata myös toista ryhmän lasta, mutta suunnitelmat muuttuivat. Toinen lapsi muutti toiselle asuinalueelle kesken kuvauksien. Hänen tilalleen päiväkodin henkilökunta ehdotti toista lasta havainnoitavaksi. Keväällä hän oli toisessa ryhmässä, mutta syksyllä lapsi tulisi olemaan samassa kuvaamassamme ryhmässä. Koska havainnoitavat lapset olivat keväällä 2007 eri ryhmissä, toimitimme molempiin ryhmiin viikon henkilökunnan havaintoja varten.

Kuvasimme lasten vapaata leikkiä päiväkodissa. Kaksi kertaa kuvaaja sopi ryhmän aikuisten kanssa, mihin leikkiin lapsi ohjattaisiin. Kuvaajan pyynnöstä ryhmän aikuinen kysyi lupaa päästä 5-vuotiaan lapsen kampaamoleikkiin yhdessä toisen lapsen kanssa. Toisessa järjestetyssä tilanteessa aikuinen ehdotti lapselle salissa leikkimistä. Tämä oli sovittu kyseisen aikuisen kanssa edellisellä kuvauskerralla.

Videokuvauksesta vastasi toinen opinnäytetyön tekijöistä, joka oli entuudestaan tuttu päiväkodin henkilökunnalle. Hän työskenteli päiväkodissa lastenhoitajan sijaisena lyhyen ajanjakson vuosina 2004 - 2005. Myös molemmat havainnoitavat lapset olivat jonkin verran kuvaajalle tuttuja. Kuvaamisen aloittaminen sujui kitkattomasti, sillä kuvaajalla oli aiempaa kokemusta videokameran käytöstä.

Ensimmäisenä kuvauspäivänä oli tarkoitus totutella kameraan ja kuvaajan läsnäoloon ryhmässä. Kamera oli esillä ja kuvaaja vastaili lasten kysymyksiin kamerasta. Toisinaan

hän kyseli myös lapsilta kamerasta: Tiedätkö mikä tämä on? Onko teillä kotona videokamera? Samalla kuvaaja esitteli itsensä ja kertoi kuvaavansa lasten leikkiä koulu-tehtäväänsä varten.

Useat lapset halusivat nähdä itsensä kameran näytöltä. Se onnistui, kun kuvaaja käänsi kameran näytön kuvattavaa lasta kohti. Lapset olivat alussa kiinnostuneita kamerasta, mutta ensimmäisen kuvauspäivän aikana kiinnostus ja tietoisuus kameran läsnäolosta väheni. Lopulta vain muutama lapsi reagoi kameraan ajoittain. Toisinaan lapset reagoivat kuvaajaan samoin kuin ryhmän muihin aikuisiin. Kuvaaja auttoi lapsia heidän pyytäessään, mutta toisinaan hän ohjeisti lapsia kysymään ja hakemaan apua ryhmän omilta aikuisilta. Syyksi hän kertoi lapsille, että ei pysty samalla kuvaamaan ja auttamaan heitä. Tämän lapset hyväksyivät. Kuvaaja pyrki kuvatessaan seuraamaan lasten leikkiä osallistumatta siihen.

Vilkan mukaan kohdistettu havainnointi on osallistuvan havainnoinnin tehostettu muoto. Hän viittaa Grönforsiin, jonka mukaan kohdistetussa havainnoinnissa tutkija osallistuu kohteensa arkeen. Tällöin havainnoidaan rajattua kohdetta ja havainnointi kohdistetaan tiettyyn asiaan tai tilanteeseen. Tutkijan toteuttaessa osallistuvaa havainnointia on oleellista, että hän pääsee tutkittavaan yhteisöön sisään. (Vilka 2006: 44 – 45.)

5.3.2 Vihkoaineiston keruu

Vihkoaineistoa varten jätimme päiväkotiin toukokuussa 2007 kaksi tyhjää A5 kokoista vihkoa. Ne jäivät molempien havainnoitavien lasten ryhmiin. Kerroimme päiväkodin aikuisille vihkosta ja sen tarkoituksesta opinnäytetyömme yhtenä aineistona. Ohjeistuksena havaintojen kirjaamista varten liitimme vihkon ensimmäiselle aukeamalle kysymyksiä leikkiin osallistumisesta.

Ryhmien aikuiset kirjasivat vihkoon omin sanoin kuvauksia nähdyistä ja kuulluista havainnoista. Vihkot palautuivat opinnäytetyöntekijöille elokuussa 2007. Saimme päiväkodin aikuisten kirjaamia kommentteja yhteensä seitsemän A5 sivua.

5.4 Video- ja vihkoaineiston analyysi

Keväällä keräsimme videoaineistoa yhteensä 3 tuntia 20 minuuttia, josta leikkiä yhteensä 1 tunti 25 minuuttia. Syksyllä kerättyä videoaineistoa kertyi 1 tunti 40 minuuttia, josta leikkiä 1 tunti 20 minuuttia. Näin ollen keräsimme videoaineistoa kaiken kaikkiaan viisi tuntia, josta leikkiä oli yhteensä 2 tuntia 45 minuuttia.

Aloitimme analysoinnin perehtymällä tutkija Timo Laineen esittelemään sisällönanalyysin toteuttamisen runkoon, jota Jouni Tuomi ja Anneli Sarajärvi ovat muokanneet. Sisällönanalyysin aluksi päätetään mikä aineistossa kiinnostaa. Toisessa vaiheessa aineisto käydään läpi valiten tutkimuksen kannalta olennaiset seikat. Valitut asiat kerätään aineistosta ja kaikki epäolennainen jätetään pois. Kolmannessa vaiheessa aineisto luokitellaan, teemoitellaan tai tyypitellään. Lopuksi sisällönanalyysistä kirjoitetaan yhteenve-to. (Tuomi – Sarajärvi 2004: 93 – 94.)

Päädymme analysoimaan kerättyä videoaineistoa teoriasidonnaisesti. Aineisto kerättiin vapaasti videoiden lasten leikkiä päiväkodissa ilman teorian ohjaavaa elementtiä. Tuomen ja Sarajärven (2004: 98 – 99) mukaan teoriasidonnaisessa analyysissä on kytkentöjä teoriaan ja sen merkitys on lähinnä uusia ajatuksia luova. Analyysissä vaikuttaa sekä kerätty aineisto että aikaisempi tieto tutkittavasta asiasta. Kerätty aineisto korostuu analyysin alkuvaiheessa ja teoriaa tuodaan analyysin loppuvaiheessa mukaan.

Videoaineistossa olimme kiinnostuneita lapsen leikkiin osallistumisesta sekä osallistumisen vaikeudesta. Aluksi katselimme videomateriaalia kokonaiskuvan saamiseksi. Aikaisemmin valitut viitekehykset olivat ajattelumme taustalla katsellessamme videonauhoja. Katselimme kerättyä aineistoa ensin erikseen kerran. Sen jälkeen katselimme videomateriaalia yhdessä viisi kertaa.

Seuraavaksi valitsimme ensimmäiseen ideapiiriin videokatkelmat. Kaikissa katkelmissa näkyi joko leikkiin osallistumista tai osallistumisen vaikeutta. Nämä katkelmat litte-roimme ensin käsin kirjoittamalla fläppitaulun kokoiselle paperiarkille yhteensä neljä ja puoli sivua. Tämän jälkeen kirjoitimme puhtaaksi saman aineiston Word-asiakirjan tau-

lukkoon, jolloin A4 sivuja kertyi yhteensä seitsemän. Toiseen ideapiiriin litteroimme videoaineistoa suoraan Word-asiakirjan taulukkoon, jolloin A4 sivuja kertyi yhteensä 14. Litteroidessa kelasanimme videoaineistoa useaan kertaan kirjaten samalla taulukon sarakkeisiin mitä videolla kuului ja mitä siinä näkyi. Tämän jälkeen kirjasimme kolmanteen sarakkeeseen havaintojen perusteella mitä niistä tulkitsimme. Tulkinta sarakkeessa peilasimme kuultuja ja nähtyjä havaintoja opinnäytetyötä ohjaaviin viitekehyksiin. Näiden perusteella valitsimme ideapiirin videokatkelmiin teemat. Ohessa esimerkiksi taulukosta (taulukko 1), johon litteroimme ideapiireihin valitut videokatkelmat.

TAULUKKO 1. Esimerkki aineiston analyysistä, jonka perusteella ideapiirin teemat valikoituivat videoaineistosta.

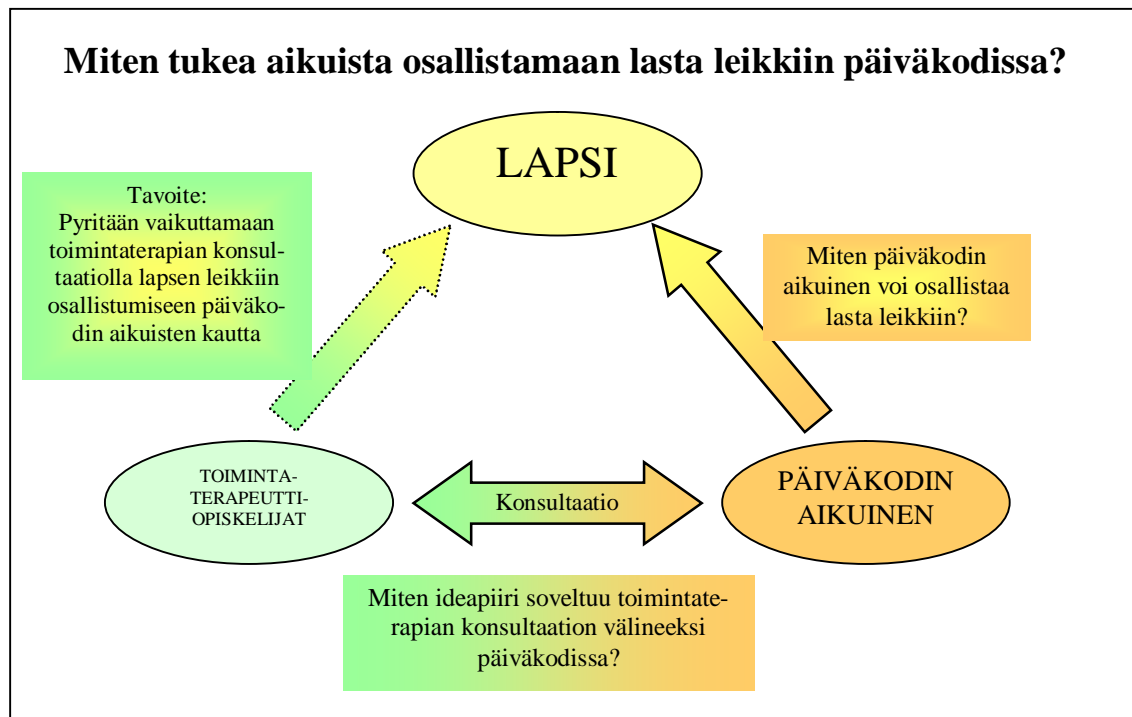
Hei - hyvänen aika, pikkusisko on pudonnut hevosen selästä!		
KUULTU	NÄHTY	TULKITTU
<p>Aikuinen: No-niin ja täällä tulee valkoinen hevonen. =></p> <p>Aikuinen: Ii-ha-haa. Lapsi 1: Ii-ha-haa. Aikuinen: Mitäs kuuluu? Lapsi 1: Hyvää. Aikuinen: Olitteko te huviratsastuksella? Lapset: Ii-ha-haa. Aikuinen: Ii-ha-haa. Ja sitten täyttää laukkaa! Lapsi 5: Joo. Ii-ha-haa. Lapsi 1 huudahtaa: Pikkusisko tippui. (barbi) Aikuinen: Hei - Hyvänen aika pikkusisko on pudonnut hevosen selästä! =></p>	<p>Lapset kävelevät kohti ruokailuhuoneen ovea leikkien. Pikkusisko seuraa heitä. Lapsi 1 menee aikuisen luo, joka puuhaillee jotakin. Lapsi 1 näyttää hevosta aikuiselle =></p> <p>Myös lapsi 5 näyttää hevostaan aikuiselle. =></p> <p>Lapsi 1 ohjaa pikkusiskobarbia kohti lapsi 5sta. Lapsi 1 ottaa pikkusiskobarbin lattialta ja laittaa sen lapsi 5 hevosen selkään. Lapset jatkavat matkaa eteisen, käytävän ja askarteluhuoneen kautta lepohuoneeseen, josta leikki alkoi hirnuen.</p>	<p>Oikea pikkusisko on leikin seuraajana ja välillä osallistujana. Lapset eivät kokeneet häntä uhkana, joten pikkusisko sai rauhassa seurata leikkiä.</p> <p>Tässä näkyy aikuisen heittäytyminen ja läsnäolo lasten leikkiin, puhuen leikin kieltä. Aikuinen tuo idean lasten leikkiin, lapset ottavat idean vastaan. Tämä tukee lasten leikkiä ja siihen osallistumista. Aikuisen tuki ajallisesti lyhyt, mutta tuki kannustaa jatkamaan leikkiä.</p> <p>Aikuisen kiinnostus lapsen tarpeista ja taito vastata lapsen tarpeisiin - kiinnostus heppaleikistä ja taitava osallistuminen hetkeksi leikkiin.</p> <p>Tästä videokatkelmasta ideapiirin teemoiksi valitsimme: aikuisen tuki, vuorovaikutus vertaisen kanssa, ympäristön vaikutus.</p>

Sisällönanalyysin perusteella ideapiirien videokatkelmien teemoiksi valitsimme leikkiin osallistumisen, leikin aloittamisen, suhtautumisen leikkiin, vuorovaikutuksen vertaisen kanssa, vuorovaikutuksen vertaisen kanssa aikuisen tuen kautta, aikuisen läsnäolon leikissä sekä päiväkotiympäristön vaikutuksen leikkiin osallistumiseen. Teemojen tarkoituksena oli tuoda ideapiiriin toimintaterapian näkökulmaa sekä herättää ajatuksia leikkiin osallistumisesta.

Vihkoaineisto toimi analysoinnissa videoaineiston tukena. Vihkon kautta tulleet päiväkodin aikuisten kirjaamat havainnot helpottivat joidenkin videokatkelmien valintaa. Vihkoaineistossa korostuivat samat teemat kuin videoaineistossakin eli vuorovaikutus vertaisen kanssa, vuorovaikutus vertaisen kanssa aikuisen tuen kautta sekä päiväkodin ympäristön vaikutus lapsen leikkiin osallistumisessa.

6 TOIMINNALLINEN OSUUS - IDEAPIIRIT

Ideapiirit eli kaksi konsultaatiotilaisuutta päiväkodissa olivat opinnäytetyömme toiminnallinen osuus, jota kuviossa 4 havainnollistamme. Vilkan ja Airaksisen (2003: 41 – 42) mukaan toiminnallisen opinnäytetyön tekijän on pystyttävä yhdistämään teoreettista tietoa käytäntöön sekä pohtimaan alan teoreettisten käsitteiden avulla käytännön ratkaisuja.

KUVIO 4: Opinnäytetyön toiminnallinen osuus

6.1 Ideapiirin suunnittelu

Ideapiirien suunnittelun perustana toimivat videoaineistojen teemat. Yhteistyökumppanin kanssa osanottajamääräksi oli kaavailtu kolmesta neljään päiväkodin aikuista havainnoitavien lasten ryhmästä. Ajatuksena oli näyttää heille videokatkelmia kerätystä videoaineistosta ja niiden pohjalta keskustella yhdessä lapsen leikkiin osallistumisesta. Aikaa yhteen ideapiiriin oli 1,5 tuntia, joka määritteli sen kuinka monta videokatkelmaa pystyimme tilaisuudessa esittämään. Pohdimme etukäteen sitä, kuinka paljon olisi syytä varata aikaa keskustelulle. Keskustelu ideapiirissä olisi opinnäytetyömme kannalta hyvin merkittävä, koska sen kautta pyrimme herättelemään ideapiirin osallistujien ajatuksia leikkiin osallistumisesta sekä saamaan vastauksia tutkimuskysymyksiin.

Ensimmäistä ideapiiriä suunnitellessa totesimme, että siinä olisi oltava orientoiva alku ja ajatukset kokoava loppu. Suunnittelimme nämä ensin ja sitten keskityimme varsinaisten videokatkelmien valintaan. Olimme ennen ideapiirien varsinaista suunnittelua katsooneet videoaineistoa useamman kerran. Tämä mahdollisti videokatkelmien valinnan.

Teemojen ja videokatkelmien valintaa ohjasivat psykososiaalinen viitekehys sekä toiminnallisen oikeudenmukaisuuden osallistava viitekehys. Opinnäytetyön aihe ohjasi valitsemaan leikkiin osallistumisen pääteemaksi kaikkiin videokatkelmiin. Psykososiaalisen viitekehysten näkökulmasta videoaineistossa korostui erityisesti osa-alueet vuorovaikutus vertaisen kanssa sekä leikki. Toiminnallinen oikeudenmukaisuus oli valitsemiemme katkelmien tausta-ajatuksena: esimerkiksi lapsella on oikeus osallistua hänelle merkitykselliseen leikkiin, lapsella on oikeus oppia ja kehittyä leikin avulla sekä lapsella on oikeus osallistua päiväkodin monimuotoiseen toimintaan. Päätimme valita jokaiselle esitettävälle videokatkelmalle yhden tai kaksi teemaa, jotka nousivat valitsemistamme viitekehyksistä. Nämä teemat ohjaisivat katkelman katselua sekä keskustelua sen jälkeen.

Lopulta varsinaisiksi katkelmien teemoiksi valikoitui molemmissa ideapiireissä psykososiaalisesta viitekehyksestä leikkiin osallistuminen, vuorovaikutus vertaisen kanssa, aikuisen läsnäolo leikissä, vuorovaikutus vertaisen kanssa aikuisen tuella, leikin aloittaminen sekä ympäristön vaikutus leikkiin osallistumiseen. Halusimme teemat visuaalisesti näkyville ideapiirissä, joten teimme jokaisesta teemasta A4 kokoisen paperin. Tämän paperin asettaisimme esille videokatkelman ja keskustelun ajaksi.

Tämän jälkeen teimme ideapiirin aikataulusuunnitelman, johon kirjasimme videokatkelmien nimet, ideapiirin ja videokatkelmien keston, osallistujien ja ohjaajien määrän, tilan sekä ideapiirissä käytetyt välineet. Sitten teimme ideapiirin aikataulun. Päätimme minkä verran käytämme aikaa aloitukseen, videokatkelmien esitykseen ja siihen liittyvään keskusteluun sekä lopetukseen. Jokaisesta videokatkelmasta kirjasimme itsellemme tukikysymyksiä sekä omia tulkintojamme valikoituun teemaan pohjautuen. Lopuksi sovimme työnjaon ideapiirissä eli kumpi vuorollaan on ohjausvastuussa.

6.2 Ensimmäisen ideapiiri

Kävimme tarkastamassa päivää ennen ensimmäistä ideapiiriä päiväkodin television ja videonauhurin toimivuuden. Laitteet olivat vanhoja eikä niitä ollut kukaan käyttänyt pitkään aikaan, mutta saimme ne kuitenkin toimimaan. Varasuunnitelmana meillä oli

viedä tarvittaessa omat toimivat ja uudemmat laitteet.

Keskustellessamme yhteistyökumppanin kanssa ideapiirin osallistujamäärästä ilmeni, että halukkaita osallistujia olisi enemmän kuin aluksi oli puhetta. Koimme asian positii-visena ja innostavana. Valitettavasti ideapiirin ajankohta esti suuremman osallistujamäärän, sillä osa henkilökunnasta hoiti perustehtävänsä eli työskenteli lapsiryhmässä.

6.2.1 Ideapiirin aloitus

Ensimmäinen ideapiiri toteutui päiväkodissa syyskuussa 2007. Osallistujia oli kuusi henkilökunnan jäsentä, mikä oli meille iloinen yllätys. Aikaa oli varattu puolitoista tuntia lasten lepohetken aikaan. Paikka oli osallistujien toiveesta päiväkodin salissa. Ideapiirin aluksi toivotimme kaikki osallistujat tervetulleiksi. Sen jälkeen joimme kahvit sekä suuntasimme ajatukset leikkiin ja osallistumiseen Ely Ramanin tarinoiden ja satujen kertomiseen tehtyjen Saga-kuvakorttien avulla. Hetken hengähtäminen aamupäivän työrupeaman jälkeen ja ajatusten suuntaaminen alkavaan ideapiiriin päiväkahvista nauttien oli paikallaan. Kortit levitettiin lattialle kuvapuoli ylöspäin ja jokainen osallistuja, me ohjaajat mukaan lukien, sai valita 1-3 korttia. Jokainen kertoi vuorollaan ideapiirin jäsenille, millä lailla liittää kortit leikkiin osallistumiseen.

Kerroimme osallistujille, kuinka opinnäytetyöprosessimme lähti liikkeelle ja missä vaiheessa olimme. Avasimme työn taustalla vaikuttavia viitekehyksiä lyhyesti sekä kerroimme ideapiiriin suunnittelemastamme työskentelytavasta. Yhdessä katseltavaksi videoaineistoksi olimme valinneet neljä katkelmaa. Yhteensä materiaalia oli 15 minuuttia. Ennen videokatkelmien katselua esittelimme lyhyesti teemat, joiden pohjalta pyysimme havainnoimaan leikkiä. Samalla laitoimme teemat A4 paperilla esille kaikkien nähtäväksi. Videon katselun jälkeen keskustelimme ajatuksista ja kysymyksistä, joita esittämämme katkelmat herättivät.

6.2.2 Videokatkemat

Ensimmäisessä videokatkelmassa teemana oli leikkiin osallistuminen ja vuorovaikutus vertaisen kanssa. Annoimme katkelmalle nimen ”Kiertää, kaartaa tyttöjen leikkiä”. Osallistujia pyydettiin seuraamaan miten lapsi osallistuu leikkiin, miten hän lähestyy kavereita ja kuinka hän aloittaa neuvottelun kavereiden kanssa. Toisessa videokatkelmassa oli teemana leikki ja aikuisen läsnäolo leikissä. Annoimme katkelmalle nimen ”Kampaamoleikki”. Osallistujia pyydettiin seuraamaan, miten lapsi suhtautuu leikkiin ja mikä on aikuisen rooli leikissä.

Kolmannessa videokatkelmassa teemana oli leikkiin osallistuminen ja vuorovaikutus kaverin kanssa aikuisen tuen avulla. Annoimme katkelmalle nimen ”Kampaamoleikistä kotileikkiin”. Osallistujia pyydettiin seuraamaan miten leikki alkaa lasten välillä. Neljännessä videokatkelmassa teemana oli päiväkotiympäristön vaikutus leikkiin osallistumiseen. Annoimme katkelmalle nimen ”Lokki-laululeikki”. Osallistujia pyydettiin seuraamaan miten tila ja välineet vaikuttavat leikkiin osallistumiseen ja miten tilan säännöt edistävät tai estävät leikkiä.

6.2.3 Ideapiirin päättäminen

Ideapiirin lopuksi pyysimme osallistujia pohtimaan itsenäisesti tai työyhteisössä opinäytetyön vaikutusta tietoiseen ajattelemiseen leikkiin osallistumisessa. Haastoimme heidät miettimään, miten leikkiin osallistuminen on opinäytetyöprosessin aikana ollut ajatuksissa, puheissa tai vaikuttanut omaan toimintaan työssä. Ja jos on, niin miten? Tämän jälkeen kysyimme heidän toiveitaan seuraavaa ideapiiriä ajatellen.

Ideapiirin lopuksi keskustelimme työskentelytavan sopivuudesta leikkiin osallistumisen tarkasteluun. Videoiden katselun ja keskustelun suhde oli osallistujista sopiva. Tosin he olisivat mieluusti katselleet ja keskustelleet vielä kauemmin. Tuttuja lapsia katsellessa osallistujille heräsi monia ajatuksia ja tunteita nousi pintaan. Videolta näkyi osallistumisen vaikeus, mutta toisinaan näkyi myös leikkiin osallistumisen riemu ja onnistuminen.

Leikki ja sen merkitys lapselle on ollut ajankohtainen aihe päiväkodissa jo ennen yhteis-

työmme aloittamista. Osallistujat kokivat tärkeäksi tarkastella oman päiväkodin lasten leikkiä videon kautta. Keskustelusta nousi esille toive jakaa ideapiirin kokemus kaikkien päiväkodin työntekijöiden kanssa. Niinpä he tiedustelivat meiltä mahdollisuutta siirtää toisen ideapiirin ajankohtaa muutamalla päivällä eteenpäin, jolloin heillä oli työyhteisön suunnitteluilta. Ideapiirin toteutuessa päiväkodin sulkemisajan jälkeen, voisi koko henkilökunta osallistua siihen. Päätimme ottaa haasteen vastaan.

6.3 Toinen ideapiiri

Toinen ideapiiri suunniteltiin samaan tapaan kuin ensimmäinenkin. Huomioitava seikka oli suurempi osallistujamäärä. Yhteistyökumppanin toiveesta kaksi videokatkelmista oli samoja kuin ensimmäisessä ideapiirissä. Neljä katkelmaa oli uusia. Videokatkelmien yhteiskesto oli noin 25 minuuttia.

6.3.1 Ideapiirin aloitus

Toinen ideapiiri toteutui lokakuussa 2007 samassa tilassa kuin ensimmäinen. Ideapiirille oli varattu aikaa 1,5 tuntia suunnitteluillan ohjelmasta. Työyhteisön ajankohtaisten asioiden käsittelemisen jälkeen pääsimme aloittamaan ideapiirin 15 minuuttia myöhässä. Sen vuoksi ideapiiri kesti saman verran aiottua myöhempään. Osallistujia oli 12 eli lähes kaikki työyhteisön jäsenet.

Aluksi kerroimme lyhyesti opinnäytetyöstämme ja illan työskentelytavasta, joka oli sama kuin ensimmäisessä ideapiirissä. Esittelimme toiminnallisen oikeudenmukaisuuden osallistavaa viitekehystä sekä opinnäytetyömme tausta-ajatusta pilarikuvion avulla (Ks. kuvio 5). Sen avulla selvitimme osallistujille mitä tutkimme, miten toteutamme ja miksi tutkimme lapsen leikkiin osallistumista.

KUVIO 5: Opinnäytetyötä ohjaavat peruspilarit Sneck ja Tuovinen soveltaneet Townsendin & Whitefordin toiminnallisen oikeudenmukaisuuden osallistavaa viitekehystä (A participatory occupational justice framework). Teoksessa Kronenberg (toim.) 2005: Occupational Therapy without borders. Learning from the spirit of survivors. s.111

6.3.2 Videokatkkelmat

Kaikissa videokatkelmissa pääteemana oli leikkiin osallistuminen. Ensimmäisessä katkelmassa teemana oli vuorovaikutus vertaisen kanssa. Toisessa katkelmassa teemana oli vuorovaikutus kaverin kanssa aikuisen tuen avulla. Nämä videokatkelmat olivat osalle ensimmäisestä ideapiiristä tuttuja.

Kolmannessa katkelmassa teemana oli vuorovaikutus vertaisen kanssa. Annoimme katkelmalle nimen ”Ninjaveljekset”. Osallistujia pyydettiin seuraamaan, miten lapsi lähestyy kavereita sekä miten lapsi aloittaa neuvottelun kavereiden kanssa. Neljännessä videokatkelmassa teemana oli leikki ja erityisesti leikin aloittaminen. Annoimme katkelmalle nimen ”Poika puolikuusi”. Osallistujia pyydettiin seuraamaan leikin aloittamista sekä miten ympäristö estää tai edistää sitä. Viidennessä videokatkelmassa teemana oli

edelleen vuorovaikutus vertaisen kanssa, aikuisen tuki sekä ympäristön vaikutus. Annoimme katkelmalle nimen ”Hei - hyvänen aika, pikkusisko on pudonnut hevosen selästä!” Osallistujia pyydettiin seuraamaan, miten lapsi aloittaa neuvottelun kavereiden kanssa, miten aikuinen tukee lasten leikkiä ja miten päiväkotiympäristö vaikuttaa leikkiin osallistumiseen.

6.3.3 Ideapiirin päättäminen

Ennen viimeistä ideapiirissä katseltavaa videokatkelmaa pyysimme kirjallisen palautteen. Perusteena sen pyytämiselle oli kolmannen aineiston kerääminen opinnäytetyötämme varten. Samalla kaikki osallistujat saivat kertoa mielipiteensä ideapiireistä sekä tuoda esille tärkeäksi kokemansa asiat. Ajankäytön tehostamiseksi kirjallinen palaute oli perusteltua. Saimme kymmeneltä ideapiirin osallistujalta kommentteja heidän omin sanoin. Tämä lisää aineistomme luotettavuutta. Palautetta saimme myös suullisesti.

Lapsen leikkiin osallistumisesta pyysimme palautetta seuraavin kysymyksiin: Mitä jäi mieleen lapsen leikkiin osallistumisesta? Miten leikkiin osallistuminen on ollut ajatuksissa, puheissa tai vaikuttanut omaan toimintaasi työssä? Miten päiväkodin aikuinen voi osallistaa lasta leikkiin? Miten sinä voit tukea lapsen osallisuutta leikkiin?

Konsultaatiosta ja ideapiiristä pyysimme palautetta seuraavin kysymyksiin: Kommentoi tämän tyyppisen ideapiirin käyttökelpoisuutta yhteistyömenetelmänä päivähoidon ja toimintaterapian välillä. Mitkä ovat tämän tyyppisen moniammatillisen yhteistyön vahvuudet tai vahvistettavat asiat? Minkälaista tukea omaan työhösi sait tästä konsultaatiosta?

Palautekyselyn kysymykset oli tarkoitettu vastaamisen tueksi, mutta palautetta sai antaa myös kaikista muista ideapiirien tai opinnäytetyöprosessin herättämistä ajatuksista. Palautteen avulla haimme vastauksia tutkimuskysymyksiin.

Kuudes videokatkelma oli videoaineistomme viimeinen minuutti. Sen esittämisellä halusimme osoittaa, että havainnoitavalla lapsella on taitoja ja valmiuksia osallistua leik-

kiin. Katkelmassa lapsi hyväksyi leikkialoitteen ja neuvotteli tehden kompromisseja. Vuorovaikutus vertaisen kanssa toimi hyvin, sekä sosiaalinen ja fyysinen ympäristö tuki lapsen osallistumista leikkiin. Videokatkelma herätti keskustelua siitä, kuinka tärkeää on havainnoida lapsen leikkiä huomioiden hänen kehityksellinen vaiheensa.

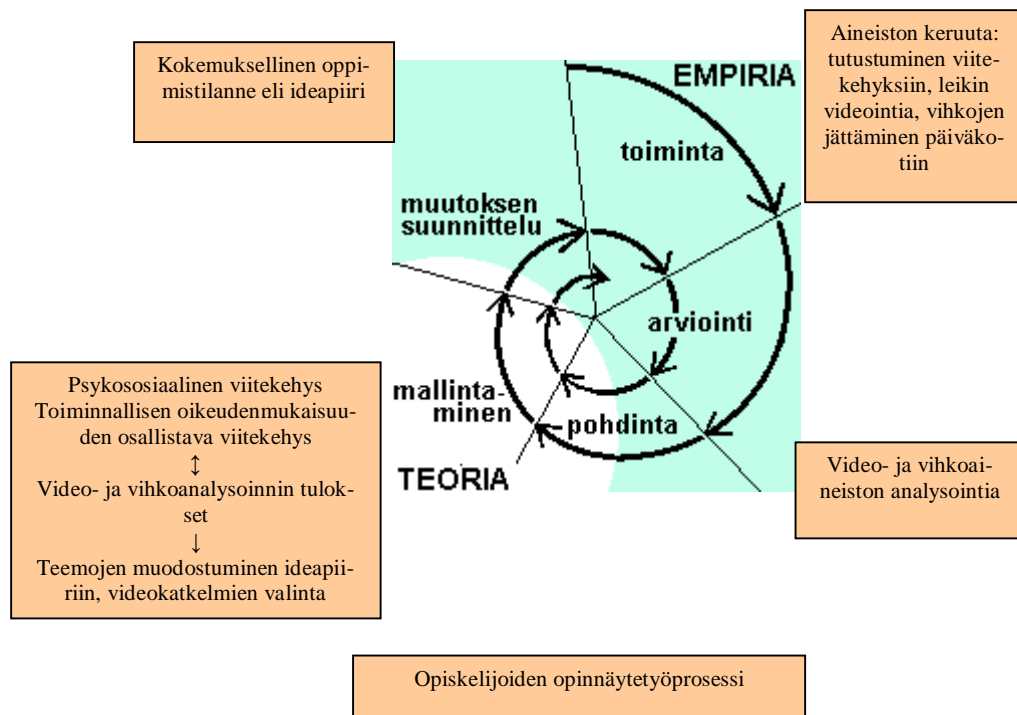
6.4 Ideapiirien palautteet aineistona

Kolmas aineisto oli ideapiirien kokemukset, joita keräsimme suullisena ja avoimena kirjallisena palautteena toisen ideapiirin jälkeen. Toisessa ideapiirissä keräsimme myös tietoa keskustelemalla siitä, miten ensimmäinen ideapiiri vaikutti päiväkodin arkeen ja lapsen leikkiin osallistamiseen.

Koko opinnäytetyöprosessin ajan pidimme työpäiväkirjoja. Niihin kirjasimme aikataulullisia asioita, yhteistyökumppanin kanssa käytyjä keskusteluja, keskusteluja meidän välillä, keskusteluja pienryhmissä, sovittuja ja keskeneräisiä asioita sekä ideoita. Sähköpostikirjeenvaihto meidän ja kaikkien muiden oleellisten tahojen, kuten päiväkodin, sosiaaliviraston, ohjaavan opettajan kanssa arkistoitiiin sähköisesti. Kyseiset muistiinpanot toimivat opinnäytetyöprosessin kuvaamisen pohjana.

7 OPINNÄYTETYÖPROSESSI SPIRAALIMALLIN MUKAAN

Engeströmin toimintatutkimuksen spiraalimalli (Ks. kuvio 6) kulki punaisena lankana opinnäytetyössämme.

KUVIO 6: Toimintatutkimuksen spiraalimalli opinnäytetyön punaisena lankana.
Lähde: Engeström 2002 <http://www2.uiah.fi/projects/metodi/020.htm>

Spiraalimallin ensimmäisessä vaiheessa eli toimintaosuudessa keräsimme aineistoa tutustumalla valittuihin viitekehyksiin, videoimme lasten leikkiä päiväkodissa sekä keräsimme vihkoon kommentteja leikistä ja osallisuudesta. Arviointiosuuden ensimmäisessä vaiheessa jatkoimme opinnäytetyöprosessia analysoimalla video- ja vihkoaineiston. Haimme vastauksia tutkimuksen tässä vaiheessa siihen, miten päiväkodin aikuinen voi osallistaa lasta leikkiin. Pohdimme yhdessä opinnäytetyöprosessin vaikutusta päiväkodin aikuisten tietoisuuden lisääntymiseen lapsen leikkiin osallistumisessa. Spiraalin mallintamisosuudessa peilasimme aineistoa psykososiaaliseen viitekehykseen sekä toiminnallisen oikeudenmukaisuuden osallistavaan viitekehykseen. Tämän avulla valikoitui ensimmäiseen ideapiiriin videokatkelmat sekä teemat katkelmille. Muutoksen suunnittelu

nitteluosuudessa toteutimme ensimmäisen ideapiirin ja haimme vastauksia tutkimuskysymyksiimme suullisen palautteen kautta. Tämä ohjasi meitä toiselle spiraalin kierrokselle.

Toinen spiraalin toimintaosuus oli ideapiiristä tulleen suullisen aineiston, videoaineiston sekä vihkoaineiston yhdistämistä. Tämän jälkeen toisessa arviointi- ja pohdintaosuudessa analysoimme tähän asti kerätyt aineistot. Toisessa mallintamisosuudessa peilasimme sen hetkisiä aineistoja valittuihin viitekehyksiin, joiden kautta valikoitui toiseen ideapiiriin videokatkemat sekä niiden teemat. Olimme päässeet spiraalimallin toisen kierroksen viimeiseen muutoksen suunnitteluosuuteen, joka oli toinen ideapiiri. Keräsimme kolmannen kerran aineistoa suullisena ja avoimena kirjallisen palautteen kahdeltatoista ideapiirin osallistujalta. Viimeisessä opinnäytetyöprosessin vaiheessa teimme päätelmiä saatujen palautteiden perusteella. Niistä saimme vastauksia tutkimustehtäväämme miten tukea aikuista osallistamaan lasta leikkiin päiväkodissa.

8 TULOKSET JA PÄÄTELMÄT

Ideapiirit muotoutuivat prosessin kuluessa yhteistyössä päiväkodin henkilökunnan kanssa. Heidän toiveensa ensimmäisen ideapiirin ajoittamisesta lasten päivälepoaikaan rajoitti osallistujamäärää, koska osa henkilökunnasta työskenteli lapsiryhmässä. Ensimmäisen ideapiirin jälkeen innostus aiheesta lisääntyi. Halu jakaa kokemuksellinen oppimistilanne työtovereiden kanssa, herätti ajatuksen pitää toinen ideapiiri päiväkodin suunnitteluillan yhteydessä.

Päiväkodin johtajalla ja varajohtajalla oli merkittävä rooli toisen ideapiirin ajankohdan vaihtamisen mahdollistajana. Päivähoidon organisaatiouudistuksen vuoksi johtajaksi tuli uusi henkilö elokuussa 2007. Hänen innostuksensa opinnäytetyöprosessia kohtaan antoi meille mahdollisuuden saada koko päiväkodin henkilökunta mukaan ideapiiriin. Myös sattumalla oli sijansa siinä, että työyhteisön suunnitteluillaksi oli valittu ilta muuttaman päivän päähän suunnitellusta ideapiiristä. Henkilökunnan toive oli osallistua ideapiiriin työajalla ja työpaikalla. Johtajan ehdotus toteuttaa ideapiiri osana suunnitte-

luiltaa sai kannatusta.

Päiväkodin työntekijät olivat iloisia siitä, että toinen ideapiiri järjestettiin illalla. Näin mahdollistui koko työyhteisön osallistuminen. Koska lapset oli haettu kotiin ja päiväkotia oli suljettu, oli tilanne rauhallinen. Osallistujat kertoivat pystyvänsä keskittymään ja keskustelemaan paremmin. Ideapiirin ohjaajina pohdimme ajankohdan vaikutusta keskustelun aktiivisuuteen. Kaikilla oli pitkä työpäivä takana, joten arvelimme, että se voisi vähentää ideoinnin määrää. Arviomme osoittautui kuitenkin vääräksi. Keskustelua syntyi runsaasti ja aihe koettiin tärkeäksi ja ajankohtaiseksi. Ensimmäistä ideapiiriä suurempi osanottajamäärä ei vaikuttanut keskustelua vähentävästi vaan päinvastoin. Palautetta saimme niin suullisesti kuin kirjallisesti.

8.1 Suullisen palautteen tulokset

Työyhteisössä tapahtuneiden henkilöstömuutosten vuoksi jotkut osallistujista eivät vielä tunteneet kuvattuja lapsia ja osa oli hoitanut heitä pienestä pitäen. Tämä toi ideapiiriin niin tutun kasvattajan kuin ulkopuolisen silmin katsovan henkilön näkökulman. Videon käyttö jatkossa dokumentoinnin välineenä ja havainnoinnin muotona herätti vilkasta keskustelua. Videon käyttäminen päiväkodissa kiinnosti, mutta mahdollisuus toteuttaa videointia käytännössä mietitytti yhteistyökumppania. He pohtivat myös lupien kysymistä vanhemmilta sekä videoinnin käyttötarkoitusta.

Leikin videointi päiväkodissa ja ensimmäinen ideapiiri aiheuttivat jonkin verran hämmennystä työyhteisössä. Tieto yhteistyöstä opinnäytetyömme merkeissä ei ollut tavoittanut kaikkia työyhteisön jäseniä. Lisäksi osa henkilökunnasta ajatteli, että yhteistyö koskee vain yhden ryhmän työntekijöitä, sillä videokuvaukset rajoittuivat vain yhden ryhmän tiettyihin lapsiin.

Ideapiirissä keskustelua heräsi tilanteista, joissa aikuisen lyhytaikainen osallistuminen tai rooli leikin mahdollistajana voi tukea lapsen leikkiin osallistumista merkittävästi. Yksi esimerkki oli videomateriaalissa näkyneet pahviset putket, jotka olivat lasten leikkissä mukana koko iltapäivän ajan. Toisinaan putket olivat kaukoputkia, toisinaan

miekkoja ja välillä taas lampun korjaamiseen käytettäviä työkaluja. Ideapiirissä tuli esille, että lapset olivat kiinnostuneen putkista sattumalta nähdessään ne jossakin komerossa. Lapset olivat kyselleet mitä putket ovat ja pyytäneet niitä leikkiinsä. Keskustelua heräsi myös siitä kuinka esine, joka jättää tilaa lapsen mielikuvitukselle, vie leikkiä eteenpäin toisella tavalla kuin lelu, joka ohjaa leikkimään tiettyä leikkiä.

Rigbyn ja Hugginsin mukaan aikuinen antaa luvan ja luo edellytykset leikille. Tämä sisältää esimerkiksi leikkipaikan ja leikkiajan mahdollistamisen sekä leikkivälineiden tarjoamisen lapselle. Toisinaan aikuisen on hyvä antaa lapselle lupa käyttää leikissä materiaaleja, joita ei ole varsinaisesti tarkoitettu leikkimiseen. (Rigby – Huggins 2003: 163.)

Ideapiirissä ilmeni myös, että päiväkodissa on tapana tehdä kotikäyntejä. Lapsen aloittaessa päivähoidossa käydään alkukeskustelu, jonka tapahtumapaikaksi vanhemmat voivat valita päiväkodin tai oman kotinsa. Usein vanhemmat haluavat, että keskustelu käydään kotona. Päiväkoti voi tuntua varsinkin ensimmäisen lapsen kohdalla vieraalta ja jännittävältä paikalta ja siksi omassa kodissa ”omalla maaperällä” tai ”reviirillä” käyty keskustelu tuntuu turvallisemmalta. Kotikäynnillä henkilökunta saa arvokasta tietoa huoltajan ja lapsen vuorovaikutuksesta heidän omassa ympäristössään. Ideapiirissä todettiin, että tämä työskentelytapa mahdollistaa asiakkaisiin tutustumisen ja lapsen kokonaisvaltaisemman tukemisen. Henkilökunnan mukaan myös lapset kokevat kotikäynnit merkityksellisinä. Ne luovat tietynlaista turvaa ja yhteisiä kokemuksia lapsen ja päiväkodin aikuisen välille. Heidän kertoman mukaan lapset palaavat usein puheissaan näihin kotikäynteihin jälkeenpäin - vaikkapa: ”muistaksä silloin kun sä olit meillä käymässä...”

Ideapiirien suullisen palautteen perusteella päiväkodin aikuisille tuli mieleen useita keinoja ja voimavaroja, joita voisi käyttää lapsen leikkiin osallistamisessa. Osallistujat keskustelivat kaikista niistä taidoista ja vahvuuksista, joita he olivat oppineet ja käyttäneet työuransa aikana. Näitä olivat esimerkiksi Nassikka-paini, Vuorovaikutusleikit ja Sherborne-menetelmä. Keskusteluissa todettiin yhteinen ammatillisen osaamisen kirjo, joka heillä on päiväkodissa saatavilla. Näiden voimavarojen käyttöön ottaminen on

voimaantumista, joka mahdollistaa lapsen leikkiin osallistamisen hänelle parhaiten sopivalla tavalla.

Toiminnallisen oikeudenmukaisuuden osallistavassa viitekehyksessä toimintaterapian kiinnostus kohdistuu yksilön jokapäiväiseen elämään osallistumiseen. Asiakaslähtöinen työskentelytapa mahdollistaa yksilön tai yhteisön voimaantumisen. (Townsend – Whiteford 2005: 110 – 111.)

Voimaantumisella on monia erilaisia merkityksiä, jotka voivat koskea yksilöä, ryhmää tai yhteisöä. Se näkyy esimerkiksi henkilökohtaisena innostuksena, motivaationa, itseluottamuksena, identiteetin vahvistumisena, merkityksellisyytenä ja ilona. (Townsend – Wilcock 2004b: 258.)

8.2 Kirjallisen palautteen tulokset

Saimme kirjallista palautetta kymmeneltä ideapiirin osallistujalta. Palautteen ensimmäisessä kohdassa haimme vastauksia lapsen leikkiin osallistumisesta sekä aikuisen mahdollisuudesta tukea sitä. Yhdeksässä palautteessa oli kommentoitu lapsen leikkiä ja aikuisen leikin tukemista päiväkotiryhmässä. Kirjallisen palautteen toisessa kohdassa haimme vastausta siihen, miten ideapiiri soveltuu toimintaterapian konsultaation välineeksi päiväkodissa. Yhdeksässä palautteessa oli kommentoitu ideapiirin käyttökelpoisuutta yhteistyömenetelmänä päivähoidon ja toimintaterapian välillä, sekä minkälaista tukea osallistuja sai omaan työhönsä.

8.2.1 Aikuinen leikin tukijana

Lapsen leikki, sen tukeminen ja havainnointi olivat palautteen mukaan tärkeitä asioita päiväkodissa. Havainnoinnin avulla aikuinen huomaa helpommin lapsen tuen tarpeen. Ideapiiri herätti ajatuksia myös leikin yhdessä pohtimisesta ja kaikkien työntekijöiden mielipiteiden huomioimisesta.

”Ei välttämättä tarvita muuta, kuin pari sanaa leikin tukemiseen. Yhteistyössä herää erilaisia näkökulmia kuin yksin pohtiessa, usein ei kaikki näe samoja tilanteita. Uskoa leikin ohjaamiseen ja ylipäättään leikkiajan tärkeydestä!”

”On tullut enemmän havainnoitua lapsen leikkiä.”

Palautteen mukaan aikuinen voi lähteä aluksi ”vetämään” leikkiä ja laittaa itsensä liikoon, jolloin arkakin lapsi mahdollisesti uskaltautuu mukaan. Tällöin aikuinen on täysillä mukana. Lapsiryhmien ikäjakauma on ryhmän sisällä pieni. Sen vuoksi ryhmässä ei tule luontaisesti tilanteita, joissa vanhemmat lapset opettaisivat leikkejä nuoremmille lapsille. Aikuisen tuki korostuu tässä tilanteessa. Leikkiä pidettiin tärkeänä ja aikuisen roolia siinä merkityksellisenä. Suhtautumalla positiivisesti lasten omaan leikki-ideaan ja mahdollistamalla siihen tarvittavat välineet aikuinen kannustaa lapsia luomaan oman leikin.

”Aikuisen osallistuminen auttaa lapsia pääsemään leikkiin, siis aikuinen voi rohkaista lasta leikin alkuun ja lasten väliseen vuorovaikutukseen.”

Psykososiaalisen viitekehyksen mukaan lapset, joilla on pulmia leikissä tai vuorovaikutuksessa vertaisen kanssa, hyötyvät ryhmässä toimimisesta. Ryhmätoiminnot lisäävät fyysistä läheisyyttä lasten välillä ja tarjoavat keinon vuorovaikutukseen. Tällaiset toiminnot edellyttävät aikuisen tukea ja ohjausta, jotta lapset kokisivat turvallisuutta harjoittellessaan positiivista vuorovaikutusta vertaisten kanssa. (Olson 1999: 363.)

Palautteen mukaan aikuisen tulee olla mukana leikissä kunnes leikki menee ”omalla painollaan”. Aikuisen roolina nähtiin myös auttaa lapsia kuljettamaan leikkiään eteenpäin, ehkä rikastuttaa sitä sanallisesti. Aikuisen herkkyys toiminnassa sekä aito mukanaolo koettiin merkittäväksi asiaksi. Aikuinen ”sidostaa” lasta leikkimään heittäytymällä mukaan.

”Olen mennyt leikkiin mukaan, kun lapset ovat pyytäneet, vaikka en ole edes tiennyt mitä minun rooliini kuuluu (lapset päättäneet kuka olen). Tätä olen tehnyt nyt enemmän kuin ennen. Itse mukana leikissä ja samalla yrittää saada sellaisen lapsen mukaan, joka ei siinä yleensä ole.”

Rigbyn ja Hugginsin mukaan aikuinen pääsee parempaan yhteyteen lapsen kanssa osallistuessaan hänen leikkiinsä. Aikuinen voi myös mahdollistaa lapsen vuorovaikutusta

vertaisen kanssa. Herkkä aikuinen tietää milloin olla mukana leikissä, milloin vetäytyä leikistä ja milloin seurata leikkiä sivusta. (Rigby – Huggins 2003: 171.)

Psykososiaalisen viitekehyksen mukaan toimintaryhmässä ryhmän ohjaaja osallistuu toimintaan, avustaa lasta tarpeen mukaan ja kannustaa häntä yksilölliseen ongelmanratkaisuun. Toisinaan lapsi pyrkii vuorovaikutukseen vain aikuisen kanssa. Silloin aikuinen koettaa saada vuorovaikutustilanteeseen myös muita ryhmän jäseniä. (Olson 1999: 368.)

”Tulin entistä vakuuttuneemmaksi leikin tärkeydestä. Miten tärkeää on antaa aikaa leikille, antaa välineet mutta ei tehdä puolesta.”

Kun lapsi leikkii tutkimalla, kokeilemalla ja matkimalla hän oppii ilman tietoista tavoitetta monia fyysisiä, kognitiivisia, psykologisia ja sosiaalisia taitoja. Mielekkäät ja sopivan haasteelliset toiminnot motivoivat lasta hakeutumaan tällaisiin leikkeihin uudelleen. (Olson 1999: 357.)

8.2.2 Video työvälineenä

Toinen useassa palautteessa ilmennyt asia oli videon käyttö oman työn tukena. Vastauksen perusteella videon käyttö koettiin hyvänä dokumentoinnin muotona, oman työn peilaamisen mahdollistajana sekä lasten leikin havainnoinnin työvälineenä.

”Oman työnsä peilaamista videon kautta on erittäin arvokasta ja antoisaa.”

”Lapset näkee videolta hiljentyneenä, voit rauhassa pysähtyä katsomaan. Dokumentointi on hyvä idea myös tässä asiassa.”

”Toivon että video olisi joskus tulevaisuudessa yksi meidänkin työväline.”

Videointi on yksi toimintaterapiassa käytettävä dokumentointimuoto. Sen avulla voidaan saada tietoa asiakkaan toimintakyvystä, kuten esimerkiksi lapsen leikkiin osallistumisesta (Toimintaterapianimikkeistö 2003: 45).

8.2.3 Ideapiiri konsultaation välineenä

Ideapiiri koettiin hyväksi yhteistyömuodoksi päivähoidon ja toimintaterapian välillä. Toimintaterapeuttiopiskelijoiden jalkautumisella päiväkotiin koettiin olevan merkitystä yhteistyökumppanin arjen toimintaan. Ajatusten vaihtaminen leikistä yhdessä toisen ammattikunnan edustajien kanssa koettiin antoisana. Osallistujien mielestä toimintaterapian näkökulma antoi mahdollisuuden ideoida ja saada lisää tietoa lapsen leikistä. Konsultaatio havaittiin hyväksi ja todettiin siitä tulevan hyödyn olevan molemminpuolista.

”Jalkautumisen merkitys arkeen, toimintaan.”

”Erittäin hyvä yhteistyömuoto. Pystyy eri tavalla havainnoimaan ja tarkastelemaan lapsia/leikkiä. Kahden eri ammattialan ja ammattitaidon yhdistäminen on hyvin hedelmällistä.”

” Hyöty molemminpuolista. Toivottavasti kaikki hyödynnämme tästä myös lapsia.”

Toimintaterapianimikkeistön kohdan T430 mukaan konsultaatio on asiantuntija-avun antamista toimintaterapiaan liittyvissä kysymyksissä. Toimintaterapian asiantuntija-apua annetaan usein yksittäisissä kysymyksissä erilaisissa organisaatioissa, kuten esimerkiksi päiväkodissa. (Toimintaterapianimikkeistö 2003: 44, 46.)

8.3 Päätelmien yhteenveto

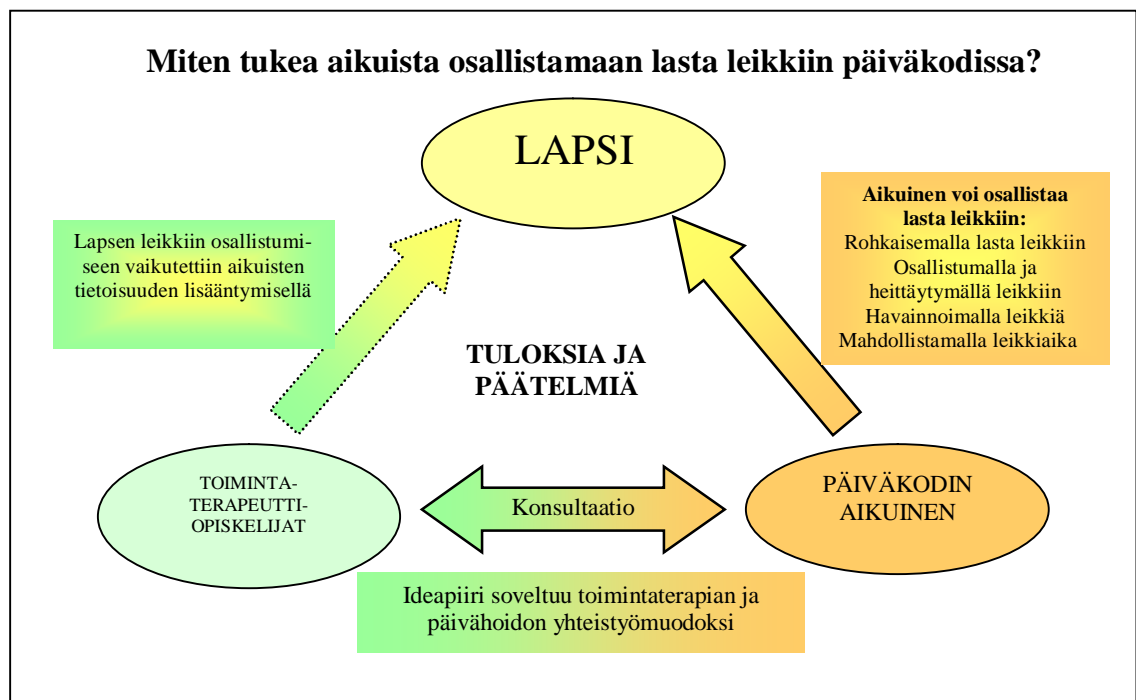
Päiväkodin aikuinen voi osallistaa lasta leikkiin rohkaisemalla häntä, osallistumalla ja heittäytymällä leikkiin mukaan sekä havainnoimalla lapsen leikkiä ja kehitystä. Aikuinen voi mahdollistaa leikille ajan ja välineet. Ideapiiriin osallistumalla aikuisella on mahdollisuus keskustella leikistä työtovereiden kanssa. Tämä voi puolestaan lisätä tietoisuutta lapsen leikkiin osallistumiseen vaikuttavista tekijöistä.

Ensimmäistä ideapiiriä ennen pohdimme opinnäytetyöprosessin vaikutusta päiväkodin aikuisten tietoisuuden lisääntymiseen lapsen leikkiin osallistumisessa. Tulosten perusteella voi päätellä, että opinnäytetyöprosessi lisäsi päiväkodin aikuisten tietoisuutta.

Joillakin tietoisuus siirtyi jopa arjen toimintaan eli työhön. Nämä työntekijät ottivat omat jo olemassa olevat voimavaransa käyttöön työssään tietoisuuden lisääntymisen avulla. Tällä puolestaan oli positiivinen vaikutus lapsen leikkiin osallistumiseen.

Videon käyttö soveltui erinomaisesti työvälineeksi ideapiiriin. Videolta tuttujen lasten havainnoiminen herätti paljon tunteita ja ajatuksia lapsen leikkiin osallistumisesta. Sen vuoksi yhteistyökumppanin kiinnostus käyttää videota tulevaisuudessa lapsen havainnoinnissa lisääntyi.

Tulosten perusteella päättelimme ideapiirin soveltuvan erittäin hyvin toimintaterapian ja päivähoidon yhteistyömenetelmäksi (Ks. kuvio 7). Osallistava tapa työskennellä ideapiirissä palveli päiväkodin arjen toiminnan kehittämistä. Yhteistyökumppanin halu mahdollistaa koko työyhteisölle toiseen ideapiiriin osallistumisen tukee ajatusta, että tämän tyyppisellä yhteistyömuodolla oli tarvetta ja tilausta päiväkodissa.

KUVIO 7: Opinnäytetyön tuloksia ja päätelmiä

Varhaiskasvatuksen ja erityis päivähoidon asiantuntija sekä päivähoidon työnohjaaja Pirjo Levo pitää ideapiiriä hyvänä ja toteuttamiskelpoisena yhteistyömuotona missä

tahansa päiväkodissa, jossa on erityistä tukea tarvitsevia lapsia. Hän näkee siinä mahdollisuuden rikkaaseen moniammatilliseen yhteistyöhön, jonka seurauksena päivähoiton työntekijät voivat kehittää omaa ammattitaitoaan leikin tietoisessa hyödyntämisessä päiväkodin toiminnassa. Aikuisen avulla tapahtuvalla leikkiin osallistamisella voi olla yksittäiselle lapselle ratkaisevan positiivinen merkitys. Arvokasta on myös se, että tämä on riittävän helposti toteutettavissa päiväkodin arjen resurssien puitteissa. (Levo 2007.)

Opinnäytetyö esitellään seminaarissa Helsingin ammattikorkeakoulu Stadiassa marraskuussa 2007. Opinnäytetyön kirjallinen raportti luovutetaan yhteistyökumppanille alkuvuodesta 2008, jolloin se esitellään päiväkodin työyhteisölle. Opinnäytetyö on luettavissa sekä kirjallisessa että sähköisessä muodossa Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian kirjastossa alkuvuodesta 2008. Helsingin kaupungin sosiaaliviraston kirjastoon sekä KuntoStadiaan luovutamme opinnäytetyöstämme yhden kappaleen.

9 POHDINTA

Opinnäytetyömme tavoitteena oli selvittää miten tukea aikuista osallistamaan lasta leikkiin päiväkodissa. Tarkoituksena oli kehittää konkreettisia välineitä ja tuoda toimintaterapeuttista näkökulmaa päivähoiton arkeen. Toteutimme kaksi ideapiiriä, joissa katseltiin videokatkelmia ja keskusteltiin lapsen leikkiin osallistumisesta. Aiheemme ajankoh- taiseksi tekee lapsen yhdenvertainen oikeus osallistua leikkiin. Vuosi 2007 on Euroopan yhdenvertaisten mahdollisuuksien teemavuosi.

Opinnäytetyömme teoriapohjaksi valitsimme toiminnallisen oikeudenmukaisuuden osallistavan viitekehyksen ja psykososiaalisen viitekehyksen. Toiminnallisen oikeudenmukaisuuden osallistava viitekehys toimi opinnäytetyön tausta-ajatuksena. Se ohjasi tarkastelemaan lapsen toiminnallisia oikeuksia päiväkodissa sekä sitä, miten me voimme niihin vaikuttaa ideapiirien avulla. Viitekehykseen tutustuminen ja sen soveltaminen lapsiin oli haastavaa, koska meillä ei ollut aikaisempaa kokemusta sen käytöstä. Psykososiaalinen viitekehys soveltui hyvin opinnäytetyön teoriapohjaksi. Viitekehyksen

osa-alueet olivat perustana ideapiirien teemojen valinnassa.

Ideapiireistä saamiemme palautteiden perusteella totesimme tämän tyyppisen toimintaterapian konsultaation lisäävän päiväkodin aikuisten tietoisuutta lapsen leikkiin osallistumisesta. Ideapiiri soveltui erinomaisesti toimintaterapian ja päivähoidon yhteistyömuodoksi. Aikuisen tuen merkitys lapsen leikkiin osallistumisessa oli huomattava. Leikkiin osallistuminen, siihen heittäytyminen sekä leikkiympäristön ja -ajan mahdollistaminen olivat aikuisen keinoja tukea lasta osallistumaan leikkiin.

Opinnäytetyömme oli toiminnallinen opinnäytetyö. Prosessin aluksi pohdimme siitä, missä vaiheessa työmme toiminnallisen osuuden muoto tulisi päättää. Koimme prosessin alussa, että meidän olisi ollut helpompi tarjota yhteistyökumppanille konkreettista helposti ymmärrettävää tuotetta, esimerkiksi cd-romia tai opasta. Toiminnalliseksi osuudeksi muodostui lopulta ideapiiri yhteistyökumppanin tarpeiden ja yhteisen päätöksen perusteella.

Videokatkelmät sopivat hyvin ideapiirin välineeksi. Katkelmien katsominen oli osallistujille mielekästä, sillä havainnoitavat lapset olivat heille tuttuja. Tämä motivoi osallistujia keskustelemaan leikkiin osallistumisesta. Kameran käyttäminen oli meille entuudestaan tuttua, joten varsinainen aineistonkeruu sujui mutkattomasti. Videoaineiston käyttö opinnäytetyössä oli haastavaa. Videoinnissa lupalomakkeiden laatiminen oli työlästä. Tekstin sisällössä tuli ilmetä yksiselitteisesti mihin lupaa haetaan. Yhtenäinen ohjeistus lupalomakkeita tehdessä olisi helpottanut niiden laatimista. Opinnäytetyötä varten tarvittavan videoaineiston määrän arvioiminen oli vaikeaa etukäteen. Totesimme, että viiden tunnin videoaineiston oli laaja ja sen analysoiminen vei paljon aikaa. Myös sopivan tilan varaaminen ja välineiden lainaksi saaminen koululta videoaineiston keräämistä, analysointia ja editointia varten osoittautui välillä hankalaksi.

Opinnäytetyömme luotettavuuteen vaikuttivat mahdollisimman tarkka prosessinkuvaus, huolellinen aineiston analysointi ja päätelmien tekeminen ideapiirin palautteista. Koko opinnäytetyön tekemisen ajan teimme muistiinpanoja tapaamisista, keskusteluista, pohdinnoista ja tehdyistä päätöksistä. Pohdimme toisen opinnäytetyöntekijän tuttuuden vai-

kutusta yhteistyöhön päiväkodin kanssa ja kuvaustuloksiin. Tuttuus helpotti yhteistyötä ja lasten suhtautumista kameraan kuvaustilanteissa. Työn luotettavuuteen analysointivaiheessa vaikutti positiivisesti kaksi näkökulmaa videoaineiston katselussa. Oman työtilan varaaminen videoiden analysoinnissa mahdollisti anonymiteettiä vaativat keskustelut. Opinnäytetyötä tehdessä noudatimme vaitiolovelvollisuutta ja toimintaterapeuttiliiton ammattieettisiä ohjeita.

Opinnäytetyön lähtökohtana oli meille molemmille yhteistyön toimivuus. Se oli tärkeää, sillä prosessi oli pitkä ja intensiivinen. Ensimmäisessä yhteisessä keskustelussa neuvottelimme siitä, mitkä ovat yhteistyömme lähtökohdat ja minkälainen aikaisempi kokemus meillä on yhteistyön tekemisestä. Vasta tämä jälkeen lähdimme etsimään yhteistä kiinnostuksen kohdetta opinnäytetyön aiheeksi. Aikataulusuunnitelman tekeminen ja oman jaksamisen huomioiminen olivat merkittäviä tekijöitä prosessin kuluessa. Työnjaoista sovimme hyvässä yhteisymmärryksessä huomioiden sen, että toinen meistä oli prosessin aikana kansainvälisessä opiskelijavaihdossa. Tuota ajanjaksoa lukuun ottamatta olemme työskennelleet tiiviisti yhdessä.

Opinnäytetyöprosessin aikana käytimme mahdollisuutta opettajien ohjaukseen sekä vertaistuen käyttämiseen, sillä se auttoi työn rajaamisessa sekä mahdollisti omien ajatusten peilaamisen. Opiskelijatovereiltamme saimme kullannarvoista palautetta ja linkkivinkkejä. Koimme hyväksi, että saimme idea- ja suunnitelmavaiheessa käytännön neuvoja prosessissa pidemmälle ehtineiltä opiskelijoilta.

Yhteistyö päiväkodin kanssa oli sujuvaa ja antoisaa. Olennaisia voimavaroja yhteistyösämme olivat oma tietämyksemme toimintaterapiasta, yhteistyökumppanimme vankka työkokemus sekä halukkuus kehittää omaa työtä. Ideapiiri hyödytti päiväkodin aikuisia ja sitä kautta myös siellä hoidossa olevia lapsia. Ajatusten vaihtaminen leikistä ja toimintaterapian näkökulmaan tutustuminen koettiin mielekkääksi.

Yhteistyössä päiväkodin kanssa opimme, että kannattaa olla tarkkana niin lupa-asioissa kuin myös informaation välittämisessä kaikille yhteistyötahon jäsenille. Ammatillisesti opimme ryhmän ohjaamista, videon käyttöä havainnoinnin välineenä sekä lapsen leikin

tarkastelemista. Opinnäytetyötä tehdessä innostus leikkiä ja osallisuutta kohtaan kasvoi. Prosessin myötä ymmärrys leikistä, leikkiin osallistumisesta, toiminnallisesta oikeudenmukaisuudesta ja projektityön vaativuudesta lisääntyi. Huomasimme, että oli annettava aikaa uuden tiedon sulattelulle ja pohdinnalle. Tämän vuoksi oli syytä tutustua teoriapohjaan prosessin alkuvaiheessa. Rajauksen tärkeys niin opinnäytetyöaiheen kuin työskentelyn ja vapaa-ajan suhteen korostui prosessin aikana. Moniammatillinen yhteistyö ja toimintaterapeuttien jalkautumisen merkitys arjen työkentille tuli meille entistä selkeämmäksi.

Yhteistyökumppani voi jatkossa soveltaa ideapiiriä omassa työyhteisössä esimerkiksi hankkimalla oman videokameran ja hyödyntämällä sen tarjoamaa mahdollisuutta havainnoida lasten leikkiä. Päiväkodin aikuiset pitivät leikkiä tärkeänä asiana ja he ottivat haasteen vastaan tutkia lisää lapsen leikkiin osallistumista. He olisivat toivoneet, että yhteinen prosessi jatkuisi, sillä heillä oli mielessään kaksi seuraavaa lasta havainnoitavaksi. Meille tuli ilmeiseksi, että arjen toimintaan vaikuttava toimintaterapian konsultaatio on päivähoidon kentällä tarpeellinen ja tervetullut.

Mielenkiintoista olisi tutkia jatkossa ideapiirin kaltaisen konsultaatiomenetelmän toteuttamista pidemmän ajanjakson aikana. Tällöin toimintatutkimuksen spiraalimallin kieroksia tulisi useampia ja tutkimus kehittäisi päiväkodin arjen toimintaa asteittain tarkentuvilla suunnitelmilla ja muutoksilla. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadiassa alkanee tulevaisuudessa toimintaterapian koulutusohjelman käytännönläheinen opintojakso, jossa kehitetään toimintaterapian ja päivähoidon yhteistyötä.

Opinnäytetyömme lapsen leikkiin osallistumisen parissa on ollut antoisa kokemus. Toivomme, että yhteistyö on jättänyt jäljen toimintaterapiasta päiväkodin arkeen. Kiitämme työelämäyhteistyökumppanin jäseniä lämpimästi hyvästä yhteistyöstä.

LÄHTEET

- Airaksinen, Tiina 2003: Toiminnallinen opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu. Verkkodokumentti. <<http://www.joensuu.fi/fld/afinla2003/abstracts.pdf>>. Luettu 29.1.2007.
- Arajärvi, Pentti 2001: Lapsi, leikki ja lapsen oikeudet. Teoksessa Leikkivä ihminen. Lapsen oikeuksien juhlaseminaari 2000. Helsinki: Mannerheimin Lastensuojeluliitto.
- Christiansen, Charles H. – Townsend, Elizabeth A. 2004: An Introduction to occupation. Teoksessa Christiansen, Charles H. – Townsend, Elizabeth A. (toim.): The art and science of living. New Jersey: Prentice Hall. 1 – 27.
- Engeström, Yrjö 2002: Toiminnan kehittäminen. Verkkodokumentti. Päivitetty 11.1.2007. <<http://www2.uiah.fi/projects/metodi/020.htm>>. Luettu 1.11.2007.
- Eskola, Antti 1973: Sosiologian tutkimusmenetelmät I (Methods of sociological research). Porvoo: WSOY.
- Heikkilä, Katriina – Piri, Minna 2007: Toiminnallinen oikeudenmukaisuus. Visiosta käytäntöön. Opinnäytetyö. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. Sosiaali- ja terveysala. Toimintaterapian koulutusohjelma.
- Heikkinen, Hannu L. T. 2006: Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa Heikkinen, Hannu L. T. – Rovio, Esa – Syrjälä, Leena (toim.): Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Vantaa: Kansanvaalistuseura. 16 – 38.
- Helsingin esiopetuksen opetussuunnitelma. 2005. Verkkodokumentti. <<http://www.hel.fi/wps/wcm/resources/file/eb3aba4a4806aea/Helsingin%20esiopetuksen%20opetussuunnitelma%202005.pdf>>. Luettu 4.10.2007.
- Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma. 2007. Verkkodokumentti. Päivitetty 19.6.2007. <<http://www.hel.fi/wps/wcm/resources/file/eb0a170fbd123bd/varhaiskasvatussuunnitelma.pdf>>. Luettu 4.10.2007.
- ICF 2004. Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus: Maailman terveysjärjestö WHO. Stakes (suom.).
- Kalliala, Marjatta 1999: Enkeliprinsessa ja itsari liukumäessä. Leikkikulttuuri ja yhteiskunnan muutos. Helsinki: Gaudeamus.

- Kalliala, Marjatta 2004: Mikä on leikkiä? Lastentarhanopettajaliitto ry:n julkaisussa Leikin aika. Helsinki: Lastentarhanopettajaliitto. 4 – 5.
- Karlsson, Liisa 2005: Tie osallisuuteen. Osallisuus yhdessä lasten kanssa. Teoksessa Stenius, Tuula – Karlsson, Liisa (toim.): Yhdessä lasten kanssa - seikkailu osallisuuteen. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliitto. 8 – 9.
- Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. 2007. Kielitoimiston neuvontapuhelin. Helsinki. Suullinen tiedonanto. 14.9.
- Kunnas, Kirsi 2004: Tiitiäisen pippurimylly. 12. painos. Helsinki: WSOY.
- Kyriopoulos, Anna-Maria – Ohenoja, Liisa 2007: Päiväkotitoimintaympäristönä. Lapsen toimintaan motivoitumisen tarkastelua päiväkodin fyysisessä ympäristössä. Opinnäyteyö. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. Sosiaali- ja terveysala. Toimintaterapian koulutusohjelma.
- Kyrönlampi – Kylmänen, Taina 2007: Arki lapsen kokemana. Eksistentiaalis - fenomenologinen haastattelu tutkimus. Rovaniemi: Lapin Yliopisto.
- Laine, Kaarina – Neitola, Marita 2002: Interventioiden mahdollisuus. Teoksessa Laine, Kaarina – Neitola, Marita (toim.): Lasten syrjäytyminen päiväkodin vertaisryhmästä. Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura. 101 – 108.
- Laine, Kaarina 2002: Vertaisryhmä ja syrjäytyminen. Teoksessa Laine, Kaarina – Neitola, Marita (toim.): Lasten syrjäytyminen päiväkodin vertaisryhmästä. Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura. 13 – 37.
- Laki lasten päivähoitosta. 1973. Verkkodokumentti. Päivitetty 10.4.2007. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>>. Luettu 4.10.2007.
- Leminen, Teija 2007. KuntoStadian koordinaattori. Helsinki. Kirjallinen tiedonanto 5.3.
- Levo, Pirjo 2007. Lastentarhanopettaja, alle kouluikäisten ja esiasteen erityisopettaja, kasvatus ja opetusalan konsultti ja työnohjaaja. Helsinki. Kirjallinen tiedonanto 4.11.
- Miller Polgar, Janice – Landry, Jennifer E. 2004: Occupations as a means for individual and group participation in life. Teoksessa Christiansen, Charles H. – Townsend, Elizabeth A. (toim.): Introduction to occupation. The art and science of living. New Jersey: Prentice Hall. 197 – 220.
- MOT sanakirjasto. 2007. Kielikone Oy. Versio 1.0. Verkkodokumentti. <<https://kielikone.stadia.fi/mot/stadia/netmot.exe>>. Luettu 8.3.2007.
- Olson, Laurette J. 1999: Psychosocial frame of reference. Teoksessa Kramer, Paula – Hinojosa, Jim (toim.): Frames of reference for pediatric occupational therapy. 2. painos. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins. 323 – 375.

- Opetusministeriö 2006. Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä: 24. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto.
- Rigby, Patty – Huggins, Lorrie 2003: Enabling young children to play by creating supportive play environments. Teoksessa Letts, Lori – Rigby, Patty – Stewart, Debra (toim.): Using environments to enable occupational performance. Thorofare: Slack Incorporated. 155 – 176.
- Sario, Anja 2004: Haastava leikki lasten toimintaterapiassa. Toimintaterapian pro gradu tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Terveystieteiden laitos. Liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta.
- Sario, Anja 2007. Toimintaterapian lehtori. Helsinki. Kirjallinen tiedonanto 8.3.
- Savijoki, Kirsi 2003: Leikin mahdollistaminen vaikeasti kehitysvammaisen lapsen toimintaterapiassa. Asiakaslähtöinen näkökulma. Opinnäytetyö. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. Sosiaali- ja terveysala. Toimintaterapian koulutusohjelma.
- Sinkkonen, Jari 2003: Leikin ja luovuuden puolustus. Teoksessa Sinkkonen, Jari (toim.): Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Helsinki: WSOY. 155 – 161.
- Stakes. 2006. Leikki, kieli ja oppiminen. Verkkodokumentti. Päivitetty 13.12.2006. <http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/tapatoimia/leikkiminen/leikki_kieli_oppiminen.htm>. Luettu 8.3.2007.
- Strandell, Harriet 1995. Päiväkotit lasten kohtaamispaikkana. Tutkimus päiväkodista sosiaalisten suhteiden kenttänä. Helsinki: Gaudeamus.
- Suomen Toimintaterapeuttiliitto. 2007. Toimintaterapia. Verkkodokumentti. Päivitetty 11.4.2007. <<http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/>>. Luettu 4.11.2007.
- Suomen YK-liitto. 2007. Lasten oikeuksien sopimus: Yleissopimus lasten oikeuksista. Verkkodokumentti. <<http://www.ykliitto.fi/iotieto/lapsen.htm>>. Luettu 22.1.2007.
- Toimintaterapeuttien ammattieettiset ohjeet. 2007. Verkkodokumentti. Päivitetty 24.10.2007. <<http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/ammattieettiset%20ohjeet.htm>>. Luettu 24.10.2007.
- Toimintaterapianimikkeistö 2003. Holma, Tupu (toim.). Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

- Townsend, Elizabeth – Whiteford, Gail 2005: A participatory occupational justice framework. Population-based processes of practice. Teoksessa Kronenberg, Frank – Algado, Salvador Simó – Pollard, Nick (toim.): Occupational Therapy without borders. Learning from the spirit of survivors. Edinburgh: ELSEVIER Churchill Livingstone. 110 –126.
- Townsend, Elizabeth – Wilcock Ann A. 2004a: Occupational justice and client-centered practice: A dialogue in progress. Canadian Journal of Occupational Therapy 71 (2). 75 – 87.
- Townsend, Elizabeth – Wilcock Ann A. 2004b: Occupational justice. Teoksessa Christiansen, Charles H. – Townsend, Elizabeth A. (toim.): Introduction to occupation. The art and science of living. New Jersey: Prentice Hall. 243 – 273.
- Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2004: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Vilkka, Hanna – Airaksinen, Tiina 2003: Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.
- Vilkka, Hanna 2005: Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.
- Vilkka, Hanna 2006: Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi.

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

Helsingfors stad
Socialverket

**TUTKIMUSLUPA-
HAKEMUS**

**ANSÖKAN OM
TILLSTÅND FÖR
UNDERSÖKNING**

LIITE 1
1(5)

Hakemuksen saapumispäivämäärä Datum då ansökan mottogs

1 TUTKIMUS- LUVAN HAKIJA TAI TUTKIMUS- RYHMÄN VASTUU- HENKIÖ	Sukunimi Släktnamn Sneck	Etunimi Förnamn Liisa-Maria			
	Osoite Adress				
	Puhelin Telefon		Sähköpostiosoite E-postadress liisa-maria.sneck@edu.stadia.fi		
	Oppi-/tutkimuslaitos Läro-/forskningsanstalt ☐ 1 Yliopisto - Universitet ☐ 2 Muu korkeakoulu - Annan högskola ☐ 3 Keskiasteen/amatillinen koulu - Mellanstadies/yrkesutbildande skola ☒ 4 Ammattikorkeakoulu - Yrkehögskola ☐ 5 Muu oppilaitos - Annan läroanstalt ☐ 6 Muu taustayhteisö kuin oppilaitos/koulu - Annan sammenslutning än läroanstalt eller skola				
SÖKANDE AV TILLSTÅNDET, ELLER ANSVAR- PERSON FÖR UNDERSÖK- NINGSGRUPPEN	Suoritetut tutkinnot Utförda examina				
2 TUTKIMUS- SEN OHJAAJA UNDERSÖK- NINGEN LEDARE	Nimi Namn Tuula Uutela				
	Toimipaikka ja osoite Tjänsteställe och adress Tukholmankatu 10, 00290 Helsinki		Puhelin toimeen Telefon till tjänsten		
	Oppiarvo/ammatti Studiegrad/yrke Terveystieteiden maisteri /toimintaterapian opettaja				
3 TUTKIMUS UNDER- SÖKNING	Tutkimuksen kohdealue sosiaalitoimessa Objektet för undersökningen inom socialvården				
	1 Lasten päivähoito Barndagvården ☒ 11 päiväkotihoidon vård på daghem ☐ 12 perhepäivähoito familjedagvård ☐ 13 esiopetus förundervisning ☐ 14 kotihoidon tuki hemvårdsstöd ☐ 15 yksityisen hoidon tuki privat vårdstöd ☐ 16 leikkitoiminta lekverksamhet	2 Lapsiperheet Barnfamiljer ☐ 21 perhekeskus- toiminta verksamhet på familjecentral ☐ 22 perheneuvola- palvelut familjerådgiv- ningsservice ☐ 23 perheoikeudel- liset asiat juridiska familjeärenden ☐ 24 sijaishuolto vård utom hemmet	3 Aikuiset Vuxna ☐ 31 sosiaalinen ja taloudellinen tuki socialt och ekonomiskt stöd ☐ 32 työvoiman palvelukeskus- toiminta verksamhet på central för arbetskrafts- service ☐ 33 sosiaalinen kuntoutus social rehabi- ltering ☐ 34 vammaistyö arbete med handikappade ☐ 35 ruotsinkieliset sosiaalipalvelut socialservice på svenska	4 Vanhukset Äldringar ☐ 41 sosiaali- ja lähityö socialt arbete och närarbete ☐ 42 vanhainkoti- ja palveluasumi- nen boende på äldringhem och servicehus ☐ 43 päivätoiminta dagverksamhet ☐ 44 omishoidon tuki stöd för närstå- endevård ☐ 45 palvelu- ja virkistyskeskus- toiminta verksamhet på service- eller rekreations- central för äldringar	5 Hallinto ja kehittämispalvelu Förvaltning och utvecklingsservice ☐ päätöksenteko, suunnittelu, valmistelu, viestintä, tietohuolto, koulutus, neuvonta, hallinto- ja tukipalvelut, kehittämistoiminta beslutsfattande, planering, beredning, kommunikation, dataservice utbildning, rådgivning, förvaltnings- och stödfunktioner utvecklings- verksamhet
	6. Muu kohdealue mikä: Annat objekt ☐ 61 vad:				
	Tutkimuksen nimi ja aihe (lyhyt kuvaus) Undersökningens namn och ämne (kort beskrivning) Osallistava leikki - miten aikuinen voi päiväkodissa tukea lapsia leikkiin osallistumisessa				
	☒ Liitteenä tutkimussuunnitelma Undersökningsplanen bifogas				
	Tutkimussuunnitelman hyväksymispäivämäärä oppi-/tutkimuslaitoksessa Datum då undersökningsplanen godkänns på läro-/forsknings- anstalten 14.3.2007				

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

Helsingfors stad
Socialverket

**TUTKIMUSLUPA-
HAKEMUS**

**ANSÖKAN OM
TILLSTÅND FÖR
UNDERSÖKNING**

LIITE 1
2(5)

	Tutkimuksen taso/laatu Avhandlingens nivå/kvalitet		
	☐ 1 Väitöskirja Doktorsavhandling	☐ 2 Lisensiaattitutkimus Licentiatavhandling	☐ 3 Pro gradu
	☒ 4 Ammatillinen opinnäyte Lärdomsprov för yrkesexamen	☐ 5 Muu opinnäyte Annet lärdomsprov	☐ 6 Muu, mikä Annat, vilket
	Pääasiallinen tutkimustapa/-menetelmä (rastita yksi vaihtoehto) Huvudsaklig undersökningsmetod (kryssa för ett alternativ)		
	☐ 1 Kysely Enkät	☐ 2 Haastattelut Intervjuer	☐ 3 Asiakirja-/tallustaanalyysi Dokument-/statistikanalys
	☐ 4 Koeasetelma Provinstallation	☒ 5 Havainnointi -videointi Observationer	☒ 6 Muu, mikä päiväkirja (vinko) Annat, vilket
	Aineiston suunniteltu keräysaika Tidsperiod för insamling av undersökningsmaterialet		Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika Uppskattad tidpunkt då undersökningen antas bli färdig
	Alkaa Börjar	Päätyy Upphör	Päivämäärä Datum
	4/2007	11/2007	12/2007
	Arvio sosiaalivirastolle aiheutuvista ylimääräisistä kustannuksista (Aineiston hankkiminen, tietojen poiminta asiakastietorekisteristä tms. Bedömning om de extra kostnader som åsamkas socialverket (Anskaffning av undersökningsmaterialet, plockning av data från klientdatabasregistret, o. dyl.)		
4 TUTKIMUS- SUUNNITELMAN JULKISUUS UNDER- SÖKNINGS- PLANENS OFFENTLIGHET	☒ Annan sosiaalivirastolle luvan antaa tutkimussuunnitelmaani koskevia tietoja ulkopuolisille Ger socialverket tillstånd att lämna ut uppgifter om min undersökningsplan till utomstående		
	☐ Tutkimussuunnitelmastani ei saa antaa tietoja ulkopuolisille Uppgifter om min undersökningsplan får inte lämnas ut till utomstående		
5 ASIAKIRJA- TIEDOT, JOIHIN TÄSSÄ HAKEMUK- SESSA HAETAAN LUPAA DOKUMENT- UPPGIFTER FÖR VILKA TILLSTÅND ANSÖKES	Tarvittavat sosiaalihuollon salassapitettävät asiakirjatiedot, mitä tietoja ja mistä Önskade sekretessbelagda uppgifter ur socialvårdens dokument, vilka uppgifter och varifrån		
6 KÄYTTÖ- OIKEUDET NYTTJANDE- RÄTT	Onko haettu tai haetaanko tutkimusta varten käyttöoikeutta sosiaaliviraston tietojärjestelmään? Har sökanden ansökt om tillstånd att få rätt att utnyttja socialverkets datasystem för sin undersökning?		Mihin järjestelmään ja mille ajalle? Till vilket system och för vilken tidsperiod?
	☒ 1 Ei Nej ☐ 2 Kyllä Ja		
7 MUUT TUTKIMUK- SESSA KÄYTET- TÄVÄT TIEDOT ÖVRIGA UPPGIFTER SOM ANVÄNDS I UNDERSÖK- NINGEN	Muut asiakirjatiedot, mitkä, mistä ja millaisin luvin Övriga dokumentuppgifter, vilka, varifrån och med vilka tillstånd		
	Muut tiedot (esim. tutkittavilta haastatteluin/kyselyin saatavat tiedot, näytteet yms.; mallit yhteydenotto- ja informointikirjeistä ja suostumisasiakirjasta liitteeksi) Andra uppgifter (bifoga t.ex. uppgifter som erhållits genom intervjuer av de undersökta, prover, modeller av kontaktbrev och informationsbrev samt dokument om accepterande)		
	Lasten huoltajien suostumus tutkimukseen sekä videointilupa Liitteenä mallit luvista.		
8 TUTKIMUSREKISTERIN TIEDOTYYPIT (liitteenä on syytä olla esim. luonnos henkilötietolain perusteella laadittavasta rekisteriselosteesta) TYPER AV DATA I UNDER- SÖKNINGSREGISTRET (bifoga t.ex. ett utkast av den registerbeskrivning som bör göras enligt personuppgifts- lagen)	a) Tutkimusrekisterin kerättävät henkilön yksilöintitiedot eritellyinä Specifisering över de individuella personuppgifter man har för avsikt att samla upp i ett undersökningsregister		
	b) Muut tiedot ja tietotyypit Övriga data och typer av data		

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

Helsingfors stad
Socialverket

**TUTKIMUSLUPA-
HAKEMUS**

**ANSÖKAN OM
TILLSTÅND FÖR
UNDERSÖKNING**

LIITE 1
3(5)

<p>9 TUTKIMUS- AINEISTON SUOJAUS LUVATONTA KÄSITTELYÄ VASTAAN</p> <p>SKYDD AV UNDERSÖK- NING- MATERIAL MOT OLOVLIG BEHANDLING</p>	<p>Suojaustapa Skyddsförfarande</p> <p>Toisen tutkijan kotona, lukollisessa kaapissa</p> <p>Atk:lla käsiteltävä aineisto; suojaustapa Datamaterial som skall behandlas med adb; skyddsförfarande</p> <p>☐ 1 käyttäjätunnus ☐ 2 salasana ☐ 3 käytön rekisteröinti ☐ 4 kulun valvonta ☒ 5 muu</p> <p>användarkod lösenord registrering av nytt-jandet passerkontroll övrig</p> <p>Kuivatkaa muu suojaustapa tarkemmin eri käsittelyvaiheiden osalta Beskriv det övriga skyddsförfarandet i detalj i olika skeden av behandlingen</p> <p>☒ 1 Tunnistiedot poistetaan analysointivaiheessa ☐ 2 Aineisto analysoidaan tunnistiedoin seuraavin perustein:</p> <p>Identifieringsuppgifterna stryks i analyserings-skedet Materialet analyseras med identifieringsuppgifterna inkluderade, på följande grunder:</p> <p>Peruste tunnistietojen säilyttämiselle Grunder för att identifieringsuppgifter förvaras</p> <p>—</p> <p>Kuka vastaa rekisterinpidosta ja sen laillisuudesta (henkilön nimi) Vem ansvarar för registerföring och dess laglighet (personens namn)</p> <p>—</p>
<p>10 TUTKIMUS- AINEISTON HÄVITTÄ- MINEN/ ARKISTOINTI</p> <p>FÖRSTÖ- RING/ ARKIVERING AV UNDERSÖK- NING- MATERIALET</p>	<p>Tutkimusrekisterin hävittäminen Förstöring av undersökningsregister</p> <p>1 ☒ Tutkimusrekisteri hävitetään, kun henkilötiedot eivät ole enää tarpeen tutkimuksen suorittamiseksi tai sen tulosten asianmukaisuuden varmistamiseksi.</p> <p>Undersökningsregistret förstörs, då personuppgifterna inte längre behövs för utförande av undersökningen eller för trygghet av resultatens vederhäftighet.</p> <p>2 ☒ Kaikki tunnistiedot hävitetään Samtliga identifieringsuppgifter förstörs</p> <p>Hävittämistapa ja ajankohta (kuukausi ja vuosi) Förstörmetsod och tidpunkt (månad och år)</p> <p>Videonauhat hävitetään poistamalla videokasettien nauhat kasetista ja ne leikataan palasiksi. Päiväkirja (vinko) hävitetään repimällä. 12/2007</p> <p>Tutkimusrekisterin arkistointi Arkivering av undersökningsregister</p> <p>1 ☐ Ilman tunnistietoja Utan identifieringsuppgifter</p> <p>EI ARKISTOIDA</p> <p>2 ☐ Tunnistiedoin arkistolaissa tarkoitetun viranomaisen aineistona arkistoinin säännösten nojalla arkistonmuodostus-suunnitelman mukaisesti.</p> <p>Arkiveras enligt arkiveringsplanen inklusive identifieringsuppgifter med stöd av arkivlagens föreskrifter.</p> <p>Mihin arkistoidaan Arkiveringsplats</p> <p>3 ☐ Tunnistiedoin Kansallisarkiston luvalla. Inklusive identifieringsuppgifter med Nationalarkivets tillstånd.</p> <p>Mihin arkistoidaan Arkiveringsplats</p>

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

Helsingfors stad
Socialverket

**TUTKIMUSLUPA-
HAKEMUS**

**ANSÖKAN OM
TILLSTÅND FÖR
UNDERSÖKNING**

LIITE 1
4(5)

11 SITOU- MUKSET JA ALLEKIRJOI- TUKSET (Sitoumuksen allekirjoittavat kalkki ne henkilöt, jotka tutkimusta tehtäessä käsittelevät salassa pidettäviä tietoja) FÖRBINDEL- SER OCH UNDER- TECKNINGAR (Förbindelsen bör under- tecknas av alla dem som under förloppet av undersök- ningen hanterar sekretess- belagda uppgifter)	Sitoudun siihen, etten käytä saamiani tietoja asiakkaan tai hänen läheistensä vahingoksi tai halventamiseksi taikka sellaisten muiden etujen loukkaamiseksi, joiden suojaksi on säädetty salassapitovelvollisuus enkä luovuta saamiani henkilötietoja sivulliselle.		Förbinder mig till att inte använda de uppgifter jag erhållit till förfång eller i nedsättande syfte för klienten eller hans/hennes närmaste eller i avsikt att tillfoga skada för förmåner för vilkas skydd man stiftat om sekretessplikt. Överlåter inte heller personuppgifter jag erhållit till utomstående.	
	Luovutan valmiista tutkimusraportista yhden kappaleen korvauksetta sosiaali- ja terveydenhuollon tietopalveluyksikköön, osoite: PL 7010, 00099 HELSINGIN KAUPUNKI.		Överlåter ett exemplar av den färdiga rapporten utan ersättning till Social- och hälsovårdens enhet för informationstjänst, till adressen PB 7010, 00099 HELSINGFORS STAD	
	Paikka ja päivämäärä Plats och datum	Allekirjoitus ja nimen selvennys Underskrift och namnförtydligande	Henkilötunnus Personbeteckning	
	19.3.2007	 LIISA-MARIA SNEEK		
	Paikka ja päivämäärä Plats och datum	Allekirjoitus ja nimen selvennys Underskrift och namnförtydligande	Henkilötunnus Personbeteckning	
	19.3.2007	 Tina Tuovinen		
Paikka ja päivämäärä Plats och datum	Allekirjoitus ja nimen selvennys Underskrift och namnförtydligande	Henkilötunnus Personbeteckning		
Paikka ja päivämäärä Plats och datum	Allekirjoitus ja nimen selvennys Underskrift och namnförtydligande	Henkilötunnus Personbeteckning		
Paikka ja päivämäärä Plats och datum	Allekirjoitus ja nimen selvennys Underskrift och namnförtydligande	Henkilötunnus Personbeteckning		
Osoite johon päätös lähetetään Adress till vilken beslutet skall sändas				
12 LAUSUNTO TUTKIMUK- SESTA JA HAKEMUKSEN TEKNINEN TARKISTA- MINEN UTLÅTANDE OM UNDER- SÖKNINGEN OCH TEKNISK GRANSKNING AV ANSÖK- NINGEN	Lausunto Utlåtande			
	Tutkimuslupahakemus on oikein laadittu, teknisesti tarkastettu ja hyväksytty. Ansökan om tillstånd för undersökning är riktigt uppgjord, tekniskt granskad och godkänd.			
Paikka ja päivämäärä Plats och datum	Allekirjoitus ja nimenselvennys Underskrift och namnförtydligande	Puhelin Telefon		
26.3.2007		31042546		

Helsingin kaupunki
Sosiaalivirasto

Helsingfors stad
Socialverket

**TUTKIMUSLUPA-
HAKEMUS**

**ANSÖKAN OM
TILLSTÅND FÖR
UNDERSÖKNING**

LIITE 1
5(5)

13 PÄÄTÖS BESLUT	☒ 1 Tutkimuslupa myönnetään seuraavin ehdoin: Tillståndet för undersökning beviljas på följande villkor: ☐ 2 Lupa tietojen saantiin salassa pidettävistä asiakirjoista ja henkilörekistereistä myönnetään sosiaaliviraston tutkimuksen yhteyshenkilön kanssa erikseen sovitussa laajuudessa. Käyttöoikeudet yksilöidään erikseen lomakkeella "Käyttöoikeus ja vaitiolositoumus", jonka saa Internetin verkko-osoitteesta www.hel.fi/lomake/sosv/301/301-995.pdf Tillstånd att erhålla data ur sekretessbelagda dokument och personregister beviljas i den omfattning man separat avtalat om med undersökningens kontaktperson på socialverket. Nyttjanderätten specificeras skilt på blanketten "Käyttöoikeus ja vaitiolositoumus", som finns på webben www.hel.fi/lomake/sosv/301/301-995.pdf												
14 YHTEYS- HENKILÖ(T) SOSIAALI- VIRASTOSSA KONTAKT- PERSONER PÅ SOCIAL- VERKET	<table><tr><td>Nimi Namn</td><td>Virka-asema Tjänsteställning</td><td>Puhelin Telefon</td></tr><tr><td><i>Sampo Sanna</i></td><td><i>kerho</i></td><td><i>31042546</i></td></tr><tr><td>Nimi Namn</td><td>Virka-asema Tjänsteställning</td><td>Puhelin Telefon</td></tr><tr><td>Nimi Namn</td><td>Virka-asema Tjänsteställning</td><td>Puhelin Telefon</td></tr></table>	Nimi Namn	Virka-asema Tjänsteställning	Puhelin Telefon	<i>Sampo Sanna</i>	<i>kerho</i>	<i>31042546</i>	Nimi Namn	Virka-asema Tjänsteställning	Puhelin Telefon	Nimi Namn	Virka-asema Tjänsteställning	Puhelin Telefon
Nimi Namn	Virka-asema Tjänsteställning	Puhelin Telefon											
<i>Sampo Sanna</i>	<i>kerho</i>	<i>31042546</i>											
Nimi Namn	Virka-asema Tjänsteställning	Puhelin Telefon											
Nimi Namn	Virka-asema Tjänsteställning	Puhelin Telefon											
15 PÄÄTÖKSEN- TEKIJÄ BESLUTS- FATTARE	<table><tr><td>Päätöspäivämäärä Beslutsdatum</td><td>Päätöksentekijän allekirjoitus, sen selvitys ja virka-asema Beslutsfattarens underskrift, namnförtydligande och tjänsteställning</td></tr><tr><td>30.3.2007</td><td>Vs. <i>Henrik Lakkavaara</i> päivähoidon johtaja H. Lakkavaara</td></tr></table>	Päätöspäivämäärä Beslutsdatum	Päätöksentekijän allekirjoitus, sen selvitys ja virka-asema Beslutsfattarens underskrift, namnförtydligande och tjänsteställning	30.3.2007	Vs. <i>Henrik Lakkavaara</i> päivähoidon johtaja H. Lakkavaara								
Päätöspäivämäärä Beslutsdatum	Päätöksentekijän allekirjoitus, sen selvitys ja virka-asema Beslutsfattarens underskrift, namnförtydligande och tjänsteställning												
30.3.2007	Vs. <i>Henrik Lakkavaara</i> päivähoidon johtaja H. Lakkavaara												
16 PÄÄTÖKSEN JAKELU DISTRIBUTION AV BESLUTET	☒ Hakijalle Till sökanden ☐ Yhteyshenkilölle Till kontaktpersonen ☐ Kehittämispalveluun Till utvecklingstjänsten ☐ Muualle, mihin/kenelle Till övriga, vem												
17 LIITTEET BILAGOR													

Toimintaterapian koulutusohjelma

Projektiin
Koulutushankkeeseen
Opinnäytetyöhön
Harjoitteluun

Vakiosopimus

1. Sopijaosapuolet

Helsingin Ammattikorkeakoulu, Osaamisyhteisö D, Toimintaterapian koulutusohjelma (Tukholmankatu 10 PL 4030, 00099 Helsingin kaupunki), ryhmän SG05K2 opiskelijat Liisa-Maria Sneck sekä Tiina Tuovinen ja Helsingin kaupungin päiväkoti _____ ovat tehneet seuraavan sopimuksen.

2. Sopimuksen voimassaoloaika

27.3 – 31.12.2007

3. Toteutusaikataulu

Kevät 2007

- Opinnäytetyön aiheen ideointi yhteistyössä päiväkoti _____ yhteyshenkilöiden kanssa
- Opinnäytetyön suunnitelman kirjoittaminen ja yhteistyöneuvottelu, tutkimustehtävästä sopiminen
- Opinnäytetyötä koskevaan teoriaan perehtyminen (psykososiaalinen viitekehys ja toiminnallinen oikeudenmukaisuus)
- aineiston keruuta: havainnoidaan lasten leikkiä, joka videoidaan. Tarvittaessa jatketaan syksyllä. Videoaineistoa kerätään noin viisi tuntia. Päiväkirja jätetään päiväkotiin, johon haetaan avoimin kysymyksiä havaintoja ja huomioita päiväkotiarjen leikin pulmatilanteista. Päiväkirjaa täyttävät päiväkotiryhmän aikuiset.
- Syyskuussa 2007 – ensimmäinen ideapiiri (kokemuksellinen oppimistilanne)
- Lokakuussa 2007 – toinen ideapiiri (kokemuksellinen oppimistilanne)
- Marras-joulukuu 2007 - Opinnäytetyön esittäminen, julkistaminen ja luovuttaminen

4. Toiminnan ohjaus ja valvonta

Opinnäytetyötä tehdessään opiskelija noudattaa hyvän tutkimuskäytännön periaatetta ja Suomen Toimintaterapeuttiliiton ammattieettisiä ohjeita.

Opiskelijan työskentelyä ohjaa ja valvoo lastentarhaopettaja _____ ja lastentarhaopettaja _____ päiväkoti _____.

Helsingin ammattikorkeakoulun puolelta opiskelijoiden työskentelyä ohjaa ja valvoo lehtori Tuula Uutela.

5. Sopimuksen tarkoitus

Sopimuksen tarkoituksena on mahdollistaa opiskelijan työelämälähtöinen opinnäytetyö. Opinnäytetyön aihe nousee yhteistyökumppanin tarpeista.

Opiskelijoiden opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten aikuiset voivat tukea lapsia leikkiin osallistumisessa.

Opinnäytetyön tuotoksena luodaan kaksi kokemuksellista oppimistilannetta.

Opiskelija sitoutuu työskentelemään tavoitteellisesti yhteistyökumppanin kanssa ja jakamaan opinnäytetyöprosessin aikana syntyvät kokemukset ja tiedot heidän kanssaan.

Opinnäytteen materiaali tulee päiväkoti _____ käyttöön ja opiskelija toimittaa heille valmiin opinnäytetyön.

6. Toiminnan sisältö

Yhteistyön perustana on molemminpuolinen kiinnostus opinnäytetyön aiheeseen, jolla selvitetään miten aikuiset voivat tukea lasta leikkiin osallistumisessa.

Opinnäytetyöllä haetaan vastausta kysymyksiin: Miten päiväkodin henkilökunta voi osallistaa lasta leikkiin? Miten toimintaterapian konsultaatiolla voi tukea päiväkodin henkilökuntaa?

Liitteenä on erillinen opinnäytetyösuunnitelma, jossa toiminnan sisältö on kuvattu tarkoin.

7. Kustannukset, palkkio ja suoritukset

Opinnäytetyö ei aiheuta kustannuksia Helsingin ammattikorkeakoulu Stadialle.

8. Tulosten hyödyntäminen ja käyttöoikeus

Työ toimitetaan sen valmistuttua päiväkotille _____, Helsingin kaupungin sosiaaliviraston kirjastoon, Helsingin ammattikorkeakoulun Stadian kirjastoon ja KuntoStadiaan.

Sopimuksen perusteella toteutetun opinnäytetyön tuloksien hyödyntäminen ja käyttöoikeus on opinnäytetyön tekemiseen osallistuneilla tahoilla: opiskelijalla, päiväkoti _____, Helsingin ammattikorkeakoulu Stadialla ja KuntoStadialla. Jos KuntoStadia käyttää opinnäytetyötä hankkeessaan, on opinnäytetyön tekijöiden (Liisa-Maria Sneck ja Tiina Tuovinen SG05K2) nimet oltava esillä. Päiväkoti _____ nimi ei tule näkymään mahdollisissa jatkohankkeissa.

Päiväkoti _____ saa hyödyntää opinnäytetyöstä saatavaa tietoa parhaaksi katsomallaan tavalla.

Tietoa välitettäessä eteenpäin tulee opiskelijoiden nimet olla kaikissa yhteyksissä mainittuna.

Helsingin Ammattikorkeakoulu edellyttää **Helsingin Ammattikorkeakoulu** -nimen esille tuomista tuloksien julkaisemisen yhteydessä. Mahdollisuuksien mukaan toivotaan myös **Stadia** -tunnuksen käyttöä julkisissa yhteyksissä.

9. Force majeure

Sovitun tehtävän suorittamiseen varattua aikaa voidaan pidentää *force majeure* -luonteisten syiden perusteella.

10. Sopimuksen siirtäminen Metropolia ammattikorkeakoululle

Tämä sopimus siirretään sellaisenaan Helsingin ammattikorkeakoulun ja EVTEK-ammattikorkeakoulun toiminnan jatkajalle, Metropolia Ammattikorkeakoululle, Helsingin ammattikorkeakoulun ja EVTEK-ammattikorkeakoulun 1.8.2008 tapahtuvasta yhteenliittymisestä alkaen.

11. Sopimuksen muu siirtäminen ja purkaminen

Sopimuksesta aiheutuvia velvollisuuksia ei voi siirtää kolmannelle osapuolelle ilman toisen osapuolen suostumusta. Sopimuksen voi siirtää ja purkaa kaikkien allekirjoittaneiden yhteisellä päätöksellä.

Paikka ja Aika Helsingissä ____/____ 2007

Yhteistyökumppanin allekirjoitusoikeuden omaavan henkilön allekirjoitus

Johanna Holvikivi
Koulutusjohtaja
Helsingin Ammattikorkeakoulu

Liisa-Maria Sneck
Toimintaterapeuttiopiskelija
Helsingin Ammattikorkeakoulu

Tuula Uutela
Helsingin Ammattikorkeakoulu

Liisa-Maria Sneck
Tiina Tuovinen
Sosiaali- ja terveysalan toimiala
Toimintaterapian koulutusohjelma
Tukholmankatu 10
00290 Helsinki

SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN
____/____ 2007

LAPSEN HUOLTAJIEN SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN

Teemme opinnäytetyötä, joka kohdistuu lasten leikkiin päiväkotiympäristössä. Haluaisimme seurata lapsenne _____ leikkiä päiväkodissa. Työmme tarkoitus on selvittää, miten aikuinen voi päiväkodissa tukea lapsia leikkiin osallistumisessa.

Opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmänä on havainnointi. Sen tueksi videoimme viisi (5) tuntia lasten leikkiä päiväkodissa. Videoinnin kohteena ovat _____ ryhmän lapset. Videoinnin suorittaa Liisa-Maria Sneck, joka videoi lastanne huhti-toukokuussa 2007. Tarpeen mukaan videointi jatkuu elokuussa 2007. Videointiajat sovitaan yhdessä päiväkodin henkilökunnan kanssa.

Opinnäytetyöhömmme kuuluu kirjallinen raportti, jossa ei tule ilmi päiväkodin nimeä, ryhmän nimeä tai lasten henkilöllisyyttä missään vaiheessa. Kesällä 2007 me opiskelijat katsomme kuvattua aineistoa toimintaterapian teorioihin peilaten. Syksyllä 2007 katselemme yhdessä ryhmän aikuisten kanssa osaa kuvattua aineistoa päiväkodissa. Opinnäytetyön valmistuttua videoaineisto hävitetään poistamalla videokasettien nauhat kasetista ja leikkaamalla ne palasiksi.

Opinnäytetyötämme ohjaa Helsingin ammattikorkeakoululta toimintaterapian opettaja Tuula Uutela.

Liisa-Maria Sneck
liisa-maria.sneck@edu.stadia.fi

Tiina Tuovinen
tiina.tuovinen@edu.stadia.fi

- ☐ Annan suostumuksen lapseni leikin seurantaan ja havainnointiin videoiden yllä mainittuna ajankohtana
- ☐ Annan luvan nauhalla esiintyvien lasten huoltajien halutessaan kopioida nauha itselleen

/ 2007

Päivämäärä

Lapsen nimi

Huoltajan allekirjoitus ja nimen selvennys

Palauta alaosa päiväkotiin ____/____2007 mennessä. Kiitos.

Hei,

VIDEOINTILUPA

Olemme Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian toimintaterapeuttiopiskelijat Liisa-Maria Sneck ja Tiina Tuovinen. Teemme koulutuksemme liittyvää opinnäytetyötä. Työmme tarkoitus on selvittää, miten aikuinen voi päiväkodissa tukea lapsia leikkiin osallistumisessa.

Opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmänä on havainnointi. Sen tueksi videoimme viisi (5) tuntia lasten leikkiä päiväkodissa. Videoinnin kohteena ovat _____ ryhmän lapset. Videoinnin suorittaa Liisa-Maria Sneck toukokuun 2007 loppuun mennessä. Videointiajat sovitaan yhdessä päiväkodin henkilökunnan kanssa.

Opinnäyteyöhöemme kuuluu kirjallinen raportti, jossa ei tule ilmi päiväkodin nimeä, ryhmän nimeä tai lasten henkilöllisyyttä missään vaiheessa. Kesällä 2007 me opiskelijat katsomme kuvattua aineistoa toimintaterapian teorioihin peilaten. Syksyllä 2007 katselemme yhdessä ryhmän aikuisten kanssa osaa kuvattua aineistoa päiväkodissa. Opinnäytetyön valmistuttua videoaineisto hävitetään poistamalla videokasettien nauhat kasetista ja leikkaamalla ne palasiksi.

Liisa-Maria Sneck
Toimintaterapeuttiopiskelija
AMK Stadia
liisa-maria.sneck@edu.stadia.fi

Tiina Tuovinen
Toimintaterapeuttiopiskelija
AMK Stadia
tiina.tuovinen@edu.stadia.fi

-
- ☐ Annan luvan videoida lapseni leikkiä päiväkodissa
- ☐ En anna lupaa videoida lapseni leikkiä päiväkodissa
- ☐ Annan luvan nauhalla esiintyvien lasten huoltajien halutessaan kopioida nauha itselleen

/ 2007

Päivämäärä

Lapsen nimi

Huoltajan allekirjoitus

Palauta alaosa päiväkotiin ____/____ 2007 mennessä. Kiitos.